

Toch een Prijs

door
J.L.F. de Liefde.



NIJKERK G.F. CALLENBACH

TOCH EEN PRIJS

DOOR

J. L. F. DE LIEFDE

14—

NIJKERK — G. F. CALLENBACH.





I.

Dirk Bos was nu twaalf jaar en de meester had al tegen zijn vader gezegd: „Bos, je moet je jongen laten leeren, hij heeft een uitstekend hoofd en als hij onderwijzer wordt, hoeft de opleiding je bijna niets te kosten. Dan kan hij op de normaalschool.”

Bos vond het een prachtig voorstel, want hij had wel een aardig manufactuurzaakje, maar behalve Dirk, zijn oudste, had hij nog vijf kinderen en die kostten samen heel wat. Maar Dirk had er niets geen zin in; onderwijzer te worden, leek hem het naaste, dat te bedenken was.

„Maar wat wil je dan worden?” vroeg zijn vader.

„'k Weet het niet,” moest Dirk ten antwoord geven, want hij had met andere jongens ook al eens over verschillende vakken gepraat, maar geen enkel trok hem bijzonder aan. Hij hield veel van machines, maar bouwen vond hij ook mooi, zoodat hij den eenen tijd dacht: „architect wil ik worden” en een poos later weer zei: „och, nee, liever in de machinerie.”

Er werd toen niet veel meer over de zaak gepraat. Dirk moest nog maar eens goed rondkijken, of hij ook iets vond, waar hij lust in had. Maar zijne moeder was in stilte vaak

met de vraag, wat Dirk toch worden moest, bezig. Ze kende haar jongen zoo goed. Altijd gewillig en hartelijk, vroolijk, maar niet sterk van karakter. Juist door zijn gewilligheid voor anderen was hij gemakkelijk te verleiden en nu hing het veel van de keuze van zijn vak af, in welke omgeving hij zou komen.

En op een kalmen Zondagmorgen, toen Bos naar de kerk was en de kleinere kinderen prettig samen speelden, liep juffrouw Bos den tuin in. Dirk was in zijn eigen tuintje, een plekje, waar hij poten en spitten mocht, zooals hij zelf wou, aan het bloemen plukken. Toen hij zijn moeder zag aankomen, hield hij haar den ruiker toe, dien hij al plukkend geschikt had. „Hoe vindt u hem, Moe!”

„Is dat mijn heerlijke Zondagsruiker weer voor de groote vaas? Wat zorg je toch trouw voor me. Dank je wel, vent.”

Dat was Dirks trots om elken Zondag bloemen voor Moe te hebben, want ze hield er zoo van. En hij gaf er menig uurtje spelen aan om zijn planten te verzorgen. Maar zijn moeder was nu niet gekomen om naar zijn tuintje te kijken. Met de mooie bloemen in de hand bleef ze een oogenblikje staan en vroeg toen: „ga je met me mee een beetje den tuin door wandelen?”

„Hè graag, Moe,” zei Dirk. Zijn moeder had het meestal heel druk en daarom vond hij het een genot zoo eens kalmpjes met haar te loopen. Hij stak hartelijk zijn arm door dien van zijn moeder. „Hebt u niets te doen, Moe? Wat prettig.”

„Ja, hè, en daarom kom ik nu eens gezellig met mijn jongen praten. Heb je nog wel eens gedacht over wat je worden wilt?”

„Jawel, Moe, maar 'k weet het niet. Piet Vermeulen gaat naar de ambachtsschool, dat zou ik ook wel willen,

maar wat ik nou voor vak moet kiezen, weet ik niet."

"Ik heb er ook dikwijls over gedacht, want het is toch een heel gewichtige zaak. Je wordt nu al wat ouder en nu kun je ook best begrijpen, dat je bij het eene vak veel meer verleiding krijgt dan bij het andere."

"Hoe bedoelt u dat zoo, Moe?" vroeg Dirk, die daar nog nooit over gedacht had. Hij had alleen maar gekeken wat hem mooi toeleek.

"Daar heb je b.v. Kees van hiernaast. Die wil beslist naar zee, maar hij denkt er niet over, dat het op zee altijd zoo ruw toegaat en dat ze je daar zoo plagen, als je den Heer liefhebt en bidt, dat je 't haast niet kunt uithouden. En zoo zijn er wel meer betrekkingen, waar je b.v. niet vooruit kunt komen, als je eerlijk en goed wilt zijn."

"Maar bedriegen zou ik toch nooit," zei Dirk fier.

"Dat weet ik wel, je wilt dat niet; maar als je grooter wordt en meer onder de menschen komt, zal je eens zien, dat dat niet zoo gemakkelijk is. Maar weet je, wat ik nu gedacht heb? Als we iets noodig hebben, of niet weten, wat we doen moeten, mogen we toch aan den Heere Jezus vragen, of Hij het ons zeggen wil. De Heer wil voor ons zorgen, net als Pa voor jullie zorgt."

Dirk keek naar den grond en schopte bij elken stap met zijn voet een steentje vooruit.

"Dat weet je toch wel, hè Dik?"

"Ja, Moe."

"Als jij het dan zelf ook maar eens aan den Heer vroeg, of de Heer je iets goeds wijzen wil?" Juffrouw Bos sprak heel ernstig en hartelijk. "Moe heeft het al dikwijls gevraagd," voegde ze er nog bij.

Dirk zei alleen maar: "ja Moe," maar toen hij zijn oogen opsloeg, glansden ze zoo vochtig. Dien heelen

morgen was hij een beetje stil, hij bleef alleen in den tuin en deed er toch niets, later ging hij zoo in 't geheim naar boven, naar het kamertje, waar hij met zijn twee broertjes sliep. Moeder zag het en ze begreep wel, wat haar oudste daar ging doen. Ze sloeg zelf de oogen op en bad met haar jongen mee.

Voor 't uiterlijk bleef alles hetzelfde. Dirk ging geregeld naar school, had met de andere jongens braaf wat schik op het plein vóór de school, werkte druk in zijn tuintje, stoeide met zijn broertjes en zusjes, en plaagde ze ook wel eens, maar toch was er iets anders geworden. Door het gesprek met zijn moeder was hij opeens gaan gevoelen, dat hij „groot” begon te worden. Hij had er altijd maar luchtigjes over gedacht, maar Moe had toch gelijk, er hing zooveel van af, welk vak hij koos. 't Was voor zijn geheele leven en je heele leven was zoo lang.

Wat duurde één jaar niet lang. Als hij zich nu eens vergiste en verkeerd koos . . . Pa zou niet willen, dat hij veranderde, dat wist hij veel te goed, want hij had het zijn vader vaak hooren zeggen: „twaalf ambachten worden dertien ongelukken; je moet weten, wat je wilt.” En daarom was hij maar heel blij, dat hij vragen mocht, of de Heer hem wou helpen bij het kiezen, want niemand wist het zoo goed als de Heer.

Maar toen hij dat zoo vroeg, kwam het hem in de gedachte, alsof iemand het hem zei: „als jij alleen maar bidt en zelf niet je best doet, zooveel je kunt, zal de Heer dan naar je luisteren?”

De meester zei altijd, dat hij zoo goed kon leeren, bijna het best van alle jongens, maar dat hij het te gemakkelijk opnam. Nu, Dirk wist het wel, dat Meester gelijk had, want het gebeurde menig keer, dat hij zijn lessen 's morgens voor schooltijd haastig overkeek, in

plaats van ze 's avonds goed te leeren, zooals Wim Blaake b. v. Hij zocht zijn schrift eens op. Telkens stond er onder het werk: „Veel te haastig gedaan” of „Beter schrijven”. Ook al een paar keer: „Niet opgelet, je vergeet letters of woorden.”

O, foei, wat stond er veel keeren zoiets onder, hij schaamde zich er voor. Eén, twee, drie, telde hij.... neen, hij zou maar niet tellen, hij zag het al lang, er waren veel meer lessen met een waarschuwing er onder dan die goed waren.

Neen, zoo mocht het niet. En Dirk begon nu nog meer aan den Heer te vragen. Hij wou beter zijn best doen en daarbij moest de Heer hem ook helpen, want het was lang niet gemakkelijk om aan je lessen te gaan, als je zoo'n zin hadt in hoepelen of als een andere jongen vroeg: „kom je knikkeren onder de groote lantaarn?”

Juffrouw Bos zag het wel, dat er van binnen bij Dirk iets veranderd was en als hij 's avonds zoo trouw zijn werk zat te maken, zei ze wel eens een enkel keertje tegen hem: „hè, Dirk, wat ben ik toch blij, dat je zoo je best gaat doen.” En dan had hij in het geheel geen spijt meer, dat hij niet mee was gaan knikkeren.

In de vacantie mocht Dirk, omdat hij zoo flink had gewerkt, een poosje bij een oom en tante in Amsterdam gaan logeeren. Dat was een feest. Oom en Tante hadden zelf ook twee jongens: Bart, die veertien jaar en Willem, die twaalf jaar was. Wat zouden ze een plezier hebben samen en wat zou hij veel zien, met eigen oogen zien, waarvan hij altijd zooveel had hooren vertellen. En wat wel eigenaardig was, iets, waarvan nog niemand hem ooit had verteld en waarover hij zelf ook nog nooit had gedacht, maakte den diepsten indruk op hem. Bart

ging vaak fietsen met een jongen, die ook in Amsterdam logeerde. 't Was een kleinzoon van den onderdirecteur der gasfabriek en nu had Bart gevraagd, of ze de heele fabriek eens mochten zien.

Op een mooien middag gingen ze, Bart, Willem en Dirk. Mijnheer Brinkman liep zelf met hen rond om hun alles te laten kijken.

Dirk was een en al bewondering. Die groote vuren, waar met lange ijzeren laden ineens een heele boel steenkool te gelijk werd ingeschoven, waren zoo mooi. En wat ging het vaardig. „Eén, twee, hup,” zeiden de mannen, dan gaven ze de la een zetje en de steenkool lag er in. Den heelen tijd had hij iets te vragen. „Mijnheer, hoe komt er nu gas van?” „Hoe gaat dat toch?” En dan trachtte Mijnheer het hem uit te leggen. Maar hij kreeg ook nog al eens ten antwoord: „dat kan ik je niet duidelijk maken, als je op een hogere burgerschool gaat, leer je dat allemaal.”

In de machinekamer raakte hij niet uitgekeken. Hij durfde bijna niets meer te vragen; hij kon het Mijnheer wel te lastig maken, maar Mijnheer vond het juist aardig. De heldere levendige oogen van Dirk keken hem zoo prettig belangstellend aan en hij had schik in den jongen, die van alles wilde weten „hoe het ging” en „hoe het in elkaar zat.” Andere jongens van zijn jaren vonden de groote vuren het mooist en klauterden veel liever den hoogen gashouder op dan te luisteren naar het uitleggen.

Toen alles bekeken was, bleef Dirk een beetje dralen, alsof hij nog niet scheiden kon van al dat moois.

„Wou je nog graag iets weten?” vroeg Mijnheer vriendelijk.

Dirk zag op. Eén groote vraag woog hem op het hart, maar hij zei niets.

„Nou? Kom er maar mee voor den dag. Ik zie het wel, je woudt nog wat vragen, is 't niet?”

Dirk kreeg moed. Wat was die mijnheer Brinkman toch aardig. „Moet je  erg veel leeren om aan een gasfabriek te komen?”

Eerst glimlachte Mijnheer even, maar Dirk keek hem heel ernstig aan, alsof hij zelf bang was voor het antwoord.

„Dat hangt er van af, wat je aan een gasfabriek bent. Word je fitter, dan kun je als jongen beginnen.”

„Nee, maar zooals u,” zei Dirk, „dat je alles w eet.”

„Ja, dan moet je veel leeren. Als je directeur wilt worden, moet je in elk geval de hogere burgerschool afloopen.”

Dirk had aldoor in spanning het antwoord staan af wachten. Hij kreeg een vreeselijke kleur en sloeg de oogen neer. Mijnheer kreeg medelijden met hem, dat hij zoo teleurgesteld was.

„Zou je zoo graag in het gasvak willen?”

„Ja, Mijnheer, maar Moe en Pa kunnen me niet zooveel laten leeren; Pa zegt, dat het te veel kost, want we zijn met z'n zessen broertjes en zusjes.”

„Je moet er nog maar eens over denken, misschien verander je wel van plan,” zei Mijnheer. Maar Dirk veranderde niet. De heele vacantie droomde hij van de gasfabriek en het eerste, wat hij vertelde, toen hij weer thuis kwam, was: „nou weet ik wat ik worden wil, gasdirecteur.”

Bos en zijn vrouw keken heel verbaasd; hoe kwam Dirk daar nu bij. Bos zei ook, dat hij er eerst nog maar eens over denken moest, want Dirk had wel meer zoo'n opwelling, die later bezakte.

Maar toen ze merkten, dat het hem werkelijk ernst was, ging Bos eens informeeren bij den directeur van de gasfabriek. Hij kwam met dezelfde boodschap thuis: „eerst de hogere burgerschool afloopen.”

'Dirk was bitter teleurgesteld, maar juffrouw Bos zei: „kom vent, je moet er niet zoo naar over wezen. We hebben zoo gevraagd, of de Heer je een goed vak wou aanwijzen, laten we nu ook verder bidden of de Heer je helpen wil. Als de Heer het goed vindt, dat je gasdirecteur wordt, zal de Heer je ook wel laten leeren, wat er voor noodig is. Doe jij op school maar heel goed je werk, dat is wat jij voor 't oogenblik te doen hebt.” Dat nam Dirk zich voor en verder wachtte hij af, wat de Heer doen zou.

II.

„Er komt zeker een nieuweling,” vertelde Piet Vermeulen gauw in de gang aan Dirk Bos, die juist zijn jas stond uit te trekken. 't Was nog vroeg, kwart voor negen, de lange rijen zwarte kapstokhaken waren nog leeg. Alleen hier en daar hing een jas en pet.

„Hoe weet je dat?” vroeg Dirk nieuwsgierig.

„Ik zag hem net binnengaan met zijn vader. Ze zijn in de spreekkamer met meester Bijle.”

„Zou 't er een voor onze klas zijn?”

„'k Denk het wel, hij is nog groter dan ik.”

„Ik moet mijn les nog nakijken, 'k had mijn boek vergeten, daarom ben ik zoo vroeg. Ga je mee naar binnen?”

Piet bleef liever nog wat rondscharrelen dan tien minuten te vroeg in school te zitten. Hij had zijn pet ook nog niet afgezet en liep weer naar buiten om te kijken, of er nog geen andere jongens kwamen. Een heel

troepje stond er vlak naast de deur. „Zeg,” fluisterde hij heel gewichtig. De jongens keken op.

„Een nieuweling. Hij is in de spreekkamer met zijn vader en meester Btjele.”

„Dan moet ik hem zien,” zei één van het troepje. Hij kwam al naar voren. 't Was een stevige vierkante jongen, iets grooter dan de anderen. Hij had een korte broek aan, waar een paar forsche jongenskuiten onderuit kwamen.

„Pas maar op Rob,” waarschuwde Leendert, maar Rob sloeg zijn prettige blauwe oogen vrij op en zei nog eens: „'k moet hem zien.” De spreekkamer was vlak naast de hoofddeur van de school. Alle jongens keken begeerig op naar het hooge raam met grijs gestreepte linnen gordijnen er voor. Alleen in het midden was een klein spleetje open, omdat de zelfkant van 't eene gordijn iets omgekruld was.

„Toe, ga jij eens tegen den muur staan, dan kan ik op je rug,” vroeg Rob. De jongen pruttelde niet tegen. Als Rob Visscher iets vroeg, waren ze dadelijk klaar, want ze hielden allemaal van hem en Rob was ook altijd degene, die wist, hoe alles gaan moest bij het spelen. Zonder Rob ging 't nooit zoo „leuk”, vonden ze. Met een veerkrachtig zetje wipte Rob op den krom voorover gebogen rug van zijn makker en klemde zijn handen vast aan de hardstenen vensterbank.

Alle jongens stonden toe te kijken, hoe hij door het spleetje gliurde.

„Zie je wat?”

„Stil”

Na een oogenblik sprong hij weer op den grond.

„Heb je hem gezien?”

„Nou Groot is hij, zeker voor de hoogste klas. Zwart haar, een ronde kop, een neus met een hoek er in.”

„Hij is zeker uit een andere stad, dat hij zoo midden in den cursus mag komen.”

Ineens klonk boven hun hoofd het drukke luiden van de schoolbel. Ze schrikten op. Van rondom kwamen de kinderen aanstormen, en de jongens drongen nu binnen in de woelig volle gang. Toen ze in 't lokaal kwamen, stond de nieuweling voor de klas bij den meester te wachten.

Dirk Bos flapte zijn boek dicht, de banken werden bezet.

„Jongens,” begon meester Blijke, „jullie krijgt er nog een makker bij, Jan van Soest. We zullen eens zien Jan, of we nog een plaatsje voor je kunnen vinden.” Dirk Bos schoof gauw naar het puntje van de bank om goed te laten zien, dat hij alleen zat. Wim Blaake, die anders naast hem zat, was ziek. Hij keek hopen op, of meester 't wel zag. Een nieuweling naast je te krijgen was nog eens wat bijzonders. Ja, gelukkig, Meester merkte het.

„Kijk Jan, daar in de tweede bank is vandaag een plaats open, ga daar maar voorloopig zitten.”

„Leuk, dat je naast mij mag,” grinnikte Dirk al kame-raadschappelijk.

Eerst hadden ze Blijbelsche geschiedenis, dan vertelde de meester. Daarna aardrijkskunde. Aan de rivieren waren ze bezig en Jan van Soest moest ook meedoen.

„Noem jij de zijtakken van den Rijn eens op.”

Jan zweeg.

„Kom, laat ik je eens op gang helpen,” zei Meester vriendelijk. Je weet de Rijn ontspringt op den St. Gotthard en ontvangt dan het water van . . . ?”

Hij wees naar de kaart aan. „Van . . . ?”

Jan tuurde naar de kaart en zweeg.

„De Aar, de Neckar . . .,” begon Meester.

„De Ruhr,” viel Jan in.

„Ja, dat is ook een zijtak van den Rijn en verder?”

„De Bode, de Spree, de Eems, de Elbe,” ratelde Jan op. Achter hem proestte er een van 't lachen.

„Ho, ho, niet met zoo'n vaart, je plakt alle rivieren maar aan den Rijn.”

„Och, ziet u,” verklaarde Jan blufferig, „dit hadden we in Amsterdam op school nog niet gehad, maar je vangt van een hoogere klas wel eens iets op, zoo wist ik de Ruhr.”

„O, juist”

Jan moest dan dezen keer maar goed luisteren.

„Ja Meester,” beloofde hij gewillig.

Dirk zat onder de hand zijn nieuwen buurman van 't hoofd tot de voeten op te nemen. Wat had hij een prettigen sportriem om, dat stond toch echt. Flauw dat Moe hem nooit zoo'n riem wou geven, Moe zei altijd, dat het ongezond was, maar Jan zag er toch allesbehalve ziekeltijk uit. En van die gezellige fietsschoenen had hij ook al, met zoo'n riempje over den voet gegespt. Hij wou toch vragen aan Moe, of hij ook Ineens kreeg hij een duw tegen zijn knie. Jan hield hem onder den lessenaar een dikken appel toe.

Dirk beduidde hem haastig met de oogen, dat hij nu niet praten kon en keek toen weer strak op de groote kaart, die voor het bord hing. Maar Jan stompte hem al weer en maakte allerlei grimassen met zijn handen onder den lessenaar. Dirk haalde de schouders op, want hij begreep er niets van, wat dat beduiden moest.

„Wat was je toch dom van morgen,” zei Jan, toen ze om twaalf uur in de gang aan 't aankleeden waren. „Je wilt toch wel een stuk? Of ben jij zoo'n bangbroekie, dat je niets durft om de straf?”

„Welnee,” blufte Dirk, „maar ik begreep je niet. Je zat maar met je vingers te feugelen en zei niets.”

„Je kunt toch ook in de klas niet praten, dan ben je der gloeiend bij. Je mond kunnen ze zien, je handen niet. Wat voor taal heb jullie dan? Wij hadden vingertaal.”

Andere jongens hoorden het gesmoes en drongen om hen heen. „Waar heb jullie het toch over?”

„Ik vraag wat voor taal jullie gebruikt. Je moet elkaar toch geheimen kunnen zeggen. Wij hadden wel vier verschillende, want je wilt natuurlijk niet, dat een andere klas begrijpt, wat je elkaar zegt.”

De jongens zwegen in bewondering. Dat was nog eens een school. Hoe was 't mogelijk, dat zij nooit zoo iets bedacht hadden.

Plotseling wenkte Jan hen met de oogen en bukte zich haastig om de pet, die hij liet vallen op te rapen. Ze keken om. De meester stond er.

„Ben jullie klaar?” vroeg Jan, „dag Meester,” en hij stapte weg. Buiten ging hij dadelijk naar Dirk toe, die hem naar de vingertaal vroeg. Een heelen tijd waren ze bezig voor hij alle teekens kende.

„Wie zit er anders naast je?” vroeg Jan.

„Wim Blaake, een knapperd, hoor.”

„Zoo.”

„Eén keer heb ik het van hem gewonnen, toen heb ik één gezeten en hij twee.”

„Als hij nou ziek is, kun je hem lekker vóórkomen. Of is hij soms je vriend?”

„Alles behalve, hoor.”

„Zeker zoo'n braafheid, dat je hem nooit kunt inhalen, zoo'n heilige boon. 't Zal bij jullie wel net zijn als bij ons, als je eens een mop uithaalt, dan is het „provoost” hoor. Schoolblijven om een haverklap. Kan hij zooveel beter leeren dan jij?”

Dirk kleurde even. Hij wou niet ja en ook niet graag

neen zeggen. De meester had vaak tegen hem gezeid: „Dirk, jij kon wel altijd nummer één van je klas wezen, als je maar niet zoo haastig was. Je kijkt maar half wat er staat en dan denk je: „nu weet ik het wel.” Daarom kwam het antwoord niet zoo heel vlug, toen Jan vroeg, wie het beste leeren kon. Hij moest er zich maar uitred-den. „Ik kan het net zoo goed als hij, maar 'k heb geen zin om altijd zoo te zitten blokken. Wat heb je daaraan,” zei hij onverschillig.

„Nou, dat vind ik ook.”

„Hier woon ik,” zei Dirk, voor een huis stilstaand.

„O, dat komt mooi uit, ik woon een straat verder, dan kunnen we voortaan samen gaan.”

Dirk vond het gezellig. Hij kwam altijd alleen van dezen kant met zijn broertjes en zusjes, de overige jongens woonden meest een andere richting uit. Maar nu kreeg hij gezelschap. Wat aardig van Jan om dat dadelijk voor te stellen.

„Best,” zei Dirk van harte, „tot van middag dan.”

„Auf wiedersehn,” grapte Jan met een air, alsof hij student was.

Voor twee waren er al heel wat jongens op het plein voor school. Het was mooi weer en dan kwamen ze wat vroeg om te spelen. Vanzelf drong er al gauw een groepje om Dirk en zijn nieuwen vriend heen. Jan begon te ver-tellen van grappen, die zij op school uitgehaald hadden.

„Vertel jullie nou ook eens wat,” zei hij na een poosje. „Of gaat het bij jullie zoo saai toe?”

„Lang niet,” zei een klein ventje, de kleinste van de klas. Karel-tje noemden ze hem, niet omdat hij zoo klein was, maar omdat ze graag den gek met hem staken. Zijn vader was kruidenier geweest en had in zijn zaak goed

geld verdiend. Toen hij in een mooi huis buiten de stad was gaan rentenieren, was Karelkje, zooals de jongens het noemden „een branie,” geworden. Hij droeg licht bruine laarsjes, en had altijd een wit boordje om met een rood zijden dasje er onder. Bij alle mogelijke gelegenheden vertelde hij, dat hij student moest worden.

„Zoo,” zei Jan, het kleine fatje van onder tot boven monsterend, „wat doe jullie dan?”

„Bij de kleintjes is een juffrouw en die heeft een snor. Nou heb ik laatst een groote reclameplaat mee gebracht.” „Zeker nog uit jullie winkel,” plaagde er een.

„Stil nou,” gebood Karelkje. „’t Was een dame en toen heb ik er met inkt een zwarte snor opgesmeerd en zoo de plaat aan juffrouw De Breed laten zien. „Juffrouw,” zei ik, „vindt u dat niet onnatuurlijk, een dame met een snor?” Ze was woedend, woedend,” blufte Karelkje rondkijkend om de uitwerking te zien van zijn verhaal.

„Zoo,” kwam Jan heel nuchter en uit de hoogte, „vond je dat zoo geestig, met de juffrouw van het poppetjesklassie. Daar bemoelden wij ons nooit mee.”

Karelkje wilde zich er uitredde en verklaarde nog eens zelfvoldaan: „ze was toch maar lekker woedend,” maar alle jongens lachten om hem.

„Vertel ons nu eens, hoe jullie taal was?” vroeg Piet Vermeulen. Jan begon tegen Dirk met zijn vingers allerlei teekens te maken en Dirk merkte ’t wel, dat ze jaloersch op hem waren, omdat hij het geheim al wist.

„Doe ’t maar,” pleitte Dirk.

„Ben jullie van de klas?”

„Ja, ja.”

„Nou dan, als jullie ’t niet vertelt. Zwijgen is onze leus. Beloof jullie niets te verklappen?”

„Natuurlijk, ja,” klonk het door elkaar.

„Nu, niet te gelijk, één voor één moet jullie beloven.” Jan stond als een rechter tusschen hen in en keek met gezag rond, alsof hij den eed van trouw af moest nemen. „Ik ga er van door,” zei Rob opeens. Ze keken hem allen verbaasd aan. „Jij doet net, alsof jij wat over ons te zeggen hebt. Denk je, dat ik me door jou als een van de laagste klas laat behandelen? Als 't er op aan komt, hoor jij nog niet eens tot onze klas, je bent nog maar een halven dag op school.”

„Toe Rob, ga nou niet weg,” hield een hem tegen, maar Jan viel dadelijk trots in: „laat hem gerust gaan, wat heb je aan halve meedoeners. Maar je moet me niet verkeerd begrijpen. 't Is niet, omdat *ik* wil, maar omdat jullie wilt. Jullie hebt me gevraagd om de geheime taal. Nou wil ik het wel vertellen, maar niet als 't morgen de heele school rond is. Dat zou jij zelf ook niet doen, baas!”

Jan had gelijk, vonden ze, maar Rob wou niet toegeven. „Alles goed en best,” zei hij, „maar ik heb nou meer zin in balslaan. Wie gaat er mee?”

Kareltje kon 't nog niet verzetten, dat „de nieuwelings” hem uit had laten lachen en zei dadelijk: „we hebben het altijd zonder geheime taal gedaan en schik genoeg gehad. Laat zij maar vingeren, zooveel ze willen.”

Nog een paar sloten zich bij Rob aan en liepen 't schoolplein op om te ballen.

Toen Wim Blaake na een paar weken weer op school kwam, vond hij er een heele verandering. De meester was hetzelfde, de jongens zaten precies op dezelfde plaats als vroeger, hij weer op de tweede bank naast Dirk Bos en voor hem het blonde kroezige hoofd van Gerard Jansen. Alles als vroeger en toch anders.

Gerard had zijn penhouder vergeten en als je niet alles in orde hadt, kreeg je een aantekening.

„Leen mij er een,” vroeg hij aan Piet Vermeulen, want die had behalve zijn gewonen penhouder een zakpotlood met een pen er in.

„Help je zelf maar,” snauwde Piet hem af.

Wim keek verwonderd op. Zoo iets was nog nooit gebeurd, ze hadden altijd elkaar geholpen.

„Ben jullie kwaad op elkaar?” vroeg Wim.

„Och,” bromde Gerard, „’t is tegenwoordig een vervelende boel hier op school. Piet hoort in de club van Jan van Soest en ik ben Rob trouw gebleven. Als je niet van de club bent, doen ze niets meer voor je.”

De les begon en Wim hoorde niets meer van de twee clubs, maar zoodra hij om twaalf uur in de gang kwam, merkte hij ’t al weer, dat het niet meer was als vroeger. Jan stond teekens te geven tegen Dirk Bos en toen Wim vroeg, wat dat beduidde, lachten ze geheimzinnig tegen elkaar en begonnen nog harder te „vingeren” om hem te plagen.

„Och,” fluisterde Rob hem in, „daar hebben ze altijd zoo’n drukte mee, kijk er toch niet naar. Ze doen ’t enkel om ons op te jagen.”

Buiten gingen ze dadelijk uit elkaar in twee groepen. Wim draalde even. Bij welke partij zou hij gaan? Daar viel ’t hem weer in, dat Gerard gezegd had: „ik ben Rob trouw gebleven.” Dat wou hij ook doen, ’t was flauw om ineens zoo hoog weg te loopen met zoo’n nieuwteling. Hij ging naar ’t clubje van Rob.

„Kom jij bij ons, Wim?” vroegen ze.

„Natuurlijk. Wat doet zoo’n indringer den baas over ons te spelen.”

„Gelukkig, nu zijn wij een man meer sterk dan Van

Soest," maakte Karel'tje uit, „zullie zijn met z'n zessen en wij met z'n zevenen." Hij begon een grooten hekel aan den nieuweling te krtigen, want die had hem voor het eerst Carro genoemd en nu noemde die heele club hem Carrootje. Maar nu lieten de Van Soesters hem met rust, want Jan had een mooi plan gemaakt. „Ga jullie mee visschen?" vroeg Jan aan zijn makkers.

„Ik maak altijd eerst mijn werk," zei Dirk.

„Wou jlj soms in den maneschijn gaan visschen?"

„Nee, maar . . ."

„Och, kom, werken doe je van avond nog wel. 'k Weet ook een bootje te liggen, dan gaan we roeien."

„Nou, wij gaan wel mee," beloofden de anderen.

„Kom Jd, wees toch niet altijd zoo vervelend met dat geblok, je kunt het immers later nog doen."

„Als 'k mag van Moe," gaf Dirk zich gewonnen.

„We rekenen op je," zei Jan nog, toen ze uit elkaar gingen.

Juffrouw Bos had hoofdpijn dien dag, ze moesten wat zachtjes doen aan tafel en zoodra het eten was afgeloopen, moesten de kleintjes maar met Marietje, het zusje, dat op Dirk volgde, buiten gaan spelen. Bos had het druk in den winkel, want het was marktdag.

„Moe, mag ik ook buiten gaan?" vroeg Dirk, „het is zulk mooi weer."

„Maar je schoolwerk dan?"

„Dat kan ik van avond wel maken."

Juffrouw Bos had te veel hoofdpijn om lang te praten. „Toe, Moe, mag ik," vleide Dirk. Ze knikte van ja en Dirk stormde weg. In zijn haast sloeg hij zoo hard met de deur, dat zijn moeder de hand tegen 't voorhoofd drukte, zoo'n pijn deed die harde bons haar. Ze was maar blij, dat het stil werd om haar heen.

Dirk kwam eerst vlak voor het boterham-eten terug.

„Jongen, denk toch aan je werk,” waarschuwde zijn moeder. Hij keek verschrikt naar de klok, wat was het laat; haastig kreeg hij zijn boeken. Maar het vlotte niet erg met leeren. 't Was juist een moeilijke taalles, al die regels. Als hij in zijn boek keek, wip, wip, aldoor de dobber, het kurken kopje met een rood randje er om en het ganzepennetje er bovenuit stekend. Nee, leeren wou hij. „Manneltjk zijn de namen van boomen...”, hè wat naar dat gewip van dien dobber. Die Jan had nog eens een visch, wat een grooten baars. Die had het meest toch van allemaal. „Manneltjk zijn ook de namen van steenen, als voorwerpen beschouwd: diamant....”

't Was net, of hij 't niet in zijn hoofd kon krtjgen. Hij was zoo suf. Dat ging toch niet best: eerst spelen en dan werken, hij zou 't maar niet meer doen. Deze les moest hij morgenochtend maar liever leeren, nu gaf het toch niets. Dirk kreeg zijn andere boek en ging zijn schrijfwerk maken. De andere lessen keek hij een paar keer over, maar hij viel bijna boven zijn boek in slaap.

Hij was blij, toen hij zijn boeltje kon inpakken. Voor het in bed gaan bad hij, net als altijd. Hij was al zoo gewoon te vragen, of de Heer hem helpen wilde goed te werken op school, dat hij nu ook suf en slaperig zei: „en wilt U mij op school...” Opeens bleef hij steken. Mocht hij dat nu vragen? „Je hebt zelf niet gedaan, wat je kon,” zei zijn geweten.

Dirk nam zich wel voor, voortaan niet meer te spelen voor zijn werk af was. Maar... als Jan kwam vragen, of hij meeging, wist hij het toch altijd wel te schikken, dat het kon. Juffrouw Bos zei al eens: „jongen, ik geloof dat je geen gasdirecteur meer wilt worden.” Dirk schrikte er van, want dan dacht hij aan alles wat Moe met hem

bepaat had en dan deed hij weer beter zijn best, maar na een paar dagen was hij het goede voornemen al weer vergeten.

III.

Zoo bleef het, tot onverwachts iets op school hem en ook de andere jongens van de klas deed opschrikken uit de gewone sleur. Meester Bijle maakte een praatje met hen, zoo maar in den leestijd en dat vonden ze allen al zoo wonderlijk, maar heel prettig.

„En wat wil jullie nu worden?” vroeg Meester. „Je kunt deze klas wel tweemaal doorloopen, maar als je verder leeren moet, is het toch beter, dat je dadelijk naar de hogere burgerschool of de ambachtsschool b.v. gaat.”

„Ik gasdirecteur,” zei Dirk dadelijk, „ten minste . . . als het kan.” „Ik student,” verklaarde Karelkje, alsof dat een vak was, student zijn. De heele klas lachte en meester Bijle lachte zelf ook even mee.

Ieder noemden ze wat op, Rob wou smid worden en Wim Blaake timmerman.

„Zoo, zoo,” zei meester. „Maar weet jullie nu, waarom ik zoo nieuwsgierig ben en dat alles vraag? Er is een mijnheer bij mij geweest en die zei: „Meester, ik heb zelf geen kinderen en ik houd zoo veel van kinderen, vooral van jongens, die flink aanpakken. Nu komt het wel eens voor, dat er jongens zijn, die graag meer willen leeren, maar dat hun ouders daarvoor geen geld kunnen uitgeven. Nu moeten uw jongens eens flink aan het

werk gaan, en bij 't eind van 't jaar zullen we dan zien, wie het verdiend heeft voortgeholpen te worden."

Dirk zat stom van verbazing. Met groote oogen keek hij Meester Bijle aan. „O, Meester," zei hij eindeltijk „mag ik?"

„Nee, Meester, ik, ik," riepen anderen, maar Meester zei heel kalmjes: „dat hangt van je zelf af. Doe jullie maar heel goed je best. Die mijnheer zal aan het eind van den cursus komen en een jongen uitkiezen. Maar het spreekt vanzelf, dat luie jongens geen kans hebben."

Dirk holde om twaalf uur in een vaart naar huis. Toen hij bij zijn moeder de kamer instormde, kon hij haast niet spreken van het hijgen. „Moe.... Moe," begon hij. „Nou.... kan ik.... gasdirecteur worden."

„Wat zeg je mijn jongen," vroeg juffrouw Bos verrast. En Dirk begon te vertellen, wat Meester gezegd had.

„O, Dirk, wat heerlijk," zei juffrouw Bos. De tranen sprongen haar in de oogen en ze pakte hem, alsof hij wel jarig was. „Nu geeft de Heer je een gelegenheid. Zorg toch maar, dat je niet bederft, wat de Heer je geeft."

„O, nee moe," zei Dirk, „nu ga ik zoo mijn best doen, u zult eens zien."

Om half twee stond de heele klas al op het schoolplein. De jongens waren allen even opgewonden, ieder wilde den prijs verdienen. „Als ik het win," zei Rob, „mag ik op de ambachtsschool. Vader zegt, daar leer je alles van je vak en je leert er zoo fijn werken."

„k Begrijp niet, dat jullie je zoo uitslooft," kwam Jan van Soest heel koel voor den dag. „Ik word koopman net als Vader, dan verdien je veel meer en je hebt er niet zoo voor te blokken. Vader is ook niet zoo geleerd, maar hij is handig."

De jongens werkten als ze nog nooit gedaan hadden.

Geen kijke werd er gegeven. Ze dachten alleen aan sommen en taal, en aan niets anders. Jan begon nog even tegen zijn buurman te „vingeren”, maar een woedende blik was het eenig antwoord, dat hij kreeg.

En buiten, op het schoolplein, of als ze er samen op uitgingen langs de rivier, hadden ze maar één ding om over te praten: den prijs.

„Ik krijg hem vast niet,” zei Jan van Soest, alsof hij daar trotsch op was.

„En ik wed, dat een uit de club van Rob het wint,” zei een ander, „daar heb je Wim Blaake en Karelkje van Dongen bij, die kunnen precies in hun hoofd krijgen, wat ze willen.”

„Nou maar, dat zal niet gebeuren,” viel Jan van Soest met gezag in, „ik hoef zelf niets te hebben, maar ik gun het toch niet aan die anderen. En bij ons is Dirk toch. Of die dan geen goed hoofd heeft?”

Dirk gloeide van trots, alle jongens verwachtten het van hem, want bij de Van Soesters was hij de bolleboos. In de andere club zaten er veel meer, die goed konden leeren.

„Ik zal wel oppassen, dat dat niet gebeurt,” verzekerde Jan. „Stel je voor Carrootje de beurs. Mijn Pa heef immers zèllef geld genoeg,” praatte hij Karelkje na. „Wij moeten en zullen het winnen.”

En zoo werd het een strijd niet om den prijs alleen, maar van de twee partijen tegen elkaar. Had een van Robs makkers een boek vergeten, dan hoefde hij niet naar een Van Soester te gaan om het te leenen, want dan kreeg hij toch ten antwoord: „ik kan 't zelf niet missen.” Jan vond het minder prettig, dat alle jongens met zoo'n woede aan het werk waren gegaan en Piet Vermeulen begon het ook gauw te vervelen, dat haast niemand tijd meer had om eens een heelen middag te spelen. Altijd

maar leeren en weer leeren, wat had je daar aan. Nu hadden die twee wel samen kunnen gaan, maar ze woonden te ver van elkaar en daarom bleef Jan liever kameeraad met Dirk.

„Ik vind je tegenwoordig maar mooi vervelend,” zei hij dan ook op een keer rondweg tegen Dirk. „Wat heb je aan een vriend, die nooit mee wil.”

„Willen wel,” antwoordde Dirk, „maar je weet toch wel, dat ik zoo graag den prijs wou winnen.”

„Nou ja, dien krijg je ook wel, want niemand werkt zooals jij. Denk je dat je 't verliest, als je één middag voor je plezier neemt. Toe ga nou eens mee morgen. Vader moet een verren rit maken en dan mag ik mee met nog een jongen. Als jij niet gaat, vraag ik Piet Vermeulen. Je moet het zelf nou maar weten, maar 'k heb liever jou.”

„Hoe laat gaat je vader?”

„Half drie pas.”

„Als ik nou eens heel gauw kon eten en dan mijn werk . . .,” overlegde Dirk met zich-zelf.

„Welja, 't kan best, je bent veel te bang. Ik kom je morgen halen, hoor.”

Uit rijden gaan, dat was nog eens heerlijk. „Misschien mocht hij wel op den bok en, hè ja, dat zou nog eens echt wezen, als hij zelf de teugels mocht houden. Achter een paard te zitten en het net te laten doen, wat je wilde Die ééne middag zou het hem ook niet doen.

Dirk maakte met eten en zijn werk zoo vlug voort, als hij maar kon. Maar om twee uur moest hij nog een lange geschiedenisles. En juist geschiedenis. Waren het maar sommen geweest. Telkens keek hij naar de klok, om half drie ging Van Soest, dus Jan zou zeker kwart over twee komen. Tien minuten was het nu. Daar ging de winkel-deur. Tusschen de kamer en den winkel waren ramen

met vitragegordijnen er voor. Dirk wipte even op van zijn stoel en gluurde den winkel in. Nee, Jan nog niet, een vrouwtje. Gauw nog leeren, dertien minuten al over twee. Hè, hij was er zenuwachtig van, wat zou hij weer zeggen, als Jan kwam. Om die halve les thuis blijven, dat was toch....

„Dirk, kom je!” klonk ineens hard de stem van Jan. Meteen klepte de winkel deur weer toe en was er niets meer te zien. Dirk sprong op en liep naar buiten.

Daar stond.... ja Jan, maar met den wagen en het paard. Hij hield het paard bij den kop, 't was een mooie glanzend bruine hit. En wat een prettige wagen, een keurig geschilderde bakwagen, daar je zoo open en vrij op zat. Alles kon je zien.

„Nou, ga je nog mee?”

„Mag jij al rijden?” vroeg Dirk terug.

„Wel ja, ik doe het wel meer en Vader was nog niet klaar, daarom ben ik jou vast komen halen. Wil je ook eens sturen? Het is zoo'n mak beest. Kijk maar, je kunt alles met hem doen.”

Jan klopte zijn paardje op den stevigen nek, pakte een poot van hem en liet hem een stuk roggebrood, dat hij uit het wagenkistje haalde, uit zijn hand eten.

„Toe, zet gauw je pet op,” zei Jan, „'t wordt anders te laat.”

Dirk ging weer in huis en vertelde aan zijn moe, dat Jan er was met den wagen. „Mag ik nou gaan, Moe?”

„Heb je je werk af?”

„Ja Moe, bijna ten minste, één les nog even overzien. Hè, moe zoo'n aardig paard, gaat u eens mee kijken? Zal 'k nou maar gaan?”

„Ja, toe maar,” zei juffrouw Bos, die haar kinderen zoo graag een pretje gunde.

't Was een zeldzame middag. Dirk troonde in glorie naast Jan op den bok. De menschen in de straat keken naar hem en wuifden. Jan moest de teugels inhouden, zoo hard liep de hit. Dirk keek maar rond of hij geen kennissen zag. Daar kwam waarlijk Piet Vermeulen aan. Goed, dat hij maar over die halve les was heengestapt, dat kwam wel terecht. Stel je voor, dat Piet hier nu zat en hij thuis om, als hij zijn les kende, zich te vervelen.

„Kijk daar eens,” zei Jan naar den volgenden hoek van de straat wijzend.

Zeven jongens op een rijtje, de heele club van Rob. Als die hun eens zagen....

Tegelijk dachten ze hetzelfde. „k Zal omrijden,” zei Jan, en hij zette zijn paard even aan. In volle vaart reden ze den hoek om. De menschen stoven op zij.

„Pas op,” waarschuwde Dirk verschrikt, maar Jan zei trots: „denk je, dat ik niet rijden kan?”

't Liep ook goed af. Ze rosten er over en de schooljongens keken al om wat daar zoo kwam aanrennen. Anders bemoeide hij zich niet met die club, maar nu riep Jan hard „Bonjour” van den bok af en zwaaide met zijn hand. De jongens stonden even stil en keken hen na.

„Zullie zouden er ook wel op willen,” zei Dirk genoeglijk.

„Nou, of ze. Maar ik bedank er lekker voor, die vervelende jongens! En dan Carro!”

„Rob is toch wel aardig,” dacht Dirk, hij mocht hem vroeger graag, maar hij durfde het tegen Jan niet goed te zeggen, want Rob was juist het hoofd van de tegenpartij.

Den volgenden morgen voor school vroeg Jan van Soest al, of hij weer mee ging na vieren.

„Nee,” zei Dirk, „ik moet eerst altijd mijn werk maken.”

„Wat ben jij toch een Jantje zoetkoek, altijd eerst

braafles lessen leeren. Ik kom er toch ook, net zoo goed als jlj. De anderen blokken ook niet zoo."

„Ja maar . . .” begon Dirk. Hij wou zeggen, dat hij zijn best zoo deed, omdat hij gasdirecteur wilde worden, maar hij bedacht zich. Jan zou hem zeker uitlachen en hij wou Jan toch ook niet vertellen, dat hij er om bad. Dáár zou Jan stellig om lachen.

„'k Vind het vervelend mijn les niet te kennen."

„Dat vind ik ook, maar jlj kunt zoo goed leeren, jlj weet toch altijd een antwoord. Je zult zien, dat het van morgen net zoo goed afkomt als anders en nou heb je gisteren toch ook niet den heelen middag in je boeken gesuft. Toe, ga nou maar mee."

„'k Weet nog niet, 'k zal eens kijken." Dirk voelde zich niet zoo gerust. Hij zag er tegenop, dat het zijn beurt werd. Wat zou hij krijgen? Als hij maar niet al die namen trof. Hij kreeg al een kleur toen Wim Blaake aan het opzeggen was.

Je wist nooit vooruit, wat je kreeg, want de meester ging niet zoo geregeld de rij langs.

„Dirk . . .” Hij schrikte en keek den meester aan. „Wil jlj eens in het andere lokaal gaan vragen, of ik juffrouw De Breed om twaalf uur even spreken kan."

Verlicht stond Dirk op om zijn boodschap te doen. Toen hij terugkwam, liep hij het voetpad tusschen de banken door. De lessenaars waren opgeslagen. Onder het loopen kon je er net even onder kijken, om 't andere zag je dan, een jongensrug, een lessenaar, een jongensrug, een lessenaar. Piet zat met zijn pen te spelen, Jan had . . . Dirk schrikte, maar hij bedacht zich gauw, hij moest doorloopen, alsof hij niets gezien had. Een boek onder Jans lessenaar, open op zijn knie. Dat was vreeselijk. Zoiets hadden ze op school nog nooit gedaan. Hij hield

zich goed, gaf Meester het briefje met een beleefd: „als 't u belijft, Meester” en ging op zijn plaats zitten. Maar hij was er nog van onder den indruk. Hoe durfde Jan. En het mocht toch heelemaal niet, het was bedriegen, echt bedriegen. Piet Vermeulen, die naast Jan zat, wist het zeker al lang. Nee, zoo oneerlijk . . . dat zou hij nooit willen wezen. Zoo kwam het zeker, dat Jan alles wist, al leerde hij zijn lessen maar half. Altijd kon hij voorzeggén.

„Ga jij nu eens voort, Dirk,” klonk het opeens. Dirk schrikte al weer van zijn naam. Hij wist niet eens waar het was, zoo had hij over dat boek onder de bank zitten denken.

„Welke booze plannen smeedden sommigen, terwijl de Prins het zoo moeillijk had in den strijd met Spanje?”

Het viel Dirk mee, dat hem nog zooveel te binnen schoot. Die samenzwering tegen Prins Maurits had hij ook wel merkwaardig gevonden. En toen vertelde hij er nog maar gauw bij, dat eenige jaren later Maurits stierf en zijn broer hem opvolgde.

„En in welk jaar gebeurde dat?”

O foei, dat Meester dat nu juist nog aan hem vroeg. Alles wist hij, maar dat jaartal niet. Verlegen keek hij rond. Achter zich hoorde hij fluisteren, de stem van Jan van Soest, die hem voorzei. Hij verstond het niet, gelukkig, want Jan had het zeker uit zijn boek gekeken. Meester wachtte nog even of het hem ook nog inviel. Weer fluisterden ze achter zijn rug. „Stil jongens,” verbood Meester. Hulpeloos staarde Dirk naar de bank. Ineens zag hij de handen van zijn buurman, ook een Van Soester. Eén, zes, twee, vijf, beduidde die hem met de vingerspraak.

„Kom Dirk,” zei Meester, „weet je 't niet?”

Dirk kleurde. Zoo aanstonds zou het wel zijn: „wie volgt” en dan had hij gemist. Hij wist het nu toch, voorzeggén

deed Gerard ook en die was van de andere club. Hij had het toch zelf niet uit het boek gekeken. Al het andere had hij goed geweten, en nu zou dat ééne jaartal hem een laag cijfer bezorgen. Andere jaartallen wist hij wel.

„Toe dan,” fluisterden ze achter hem.

„Zestienhonderd vijf en twintig,” zei Dirk ten slotte.

„Juist,” zei Meester. Dirk vertelde nog wat, en was dankbaar, toen zijn beurt voorbij was.

Onder het naar huis gaan dacht Dirk den heelen tijd nog over het open boek onder de bank. Jan was zijn vriend en eigenlijk vond hij het vreeselijk, kameraad te zijn met een jongen, die bedroog. Rob zou nooit zoo iets doen.

„Wat had je toch van morgen onder de bank?” begon hij.

„Onder de bank, wat bedoel je?” vroeg Jan onnoozel.

„Je weet wel, wat ik bedoel. Je keek in je boek.”

„Nou, wat zou dat? Dat deden we in Amsterdam zoo vaak. Je moet je er toch door weten te slaan.”

„Ja, maar het mag niet.”

„Er mag zooveel niet.”

„Maar ik vind het toch niet eerlijk.”

„Jij hoeft het ook zelf niet te doen en van morgen kwam het je maar lekker te pas, dat ik dat jaartal wist.”

Dirk kleurde en zweeg. Had hij het jaartal maar niet gezegd, maar 't was eenmaal gebeurd. En naar den meester gaan en zeggen: „ik heb dat hooge cijfer niet verdiend?” Dat was toch al te gek, er waren er zooveel, die zich lieten voorzeggen. Hij had het meestal niet noodig. „Je moet maar niet meer in je boek kijken,” zei hij nog, omdat hij zich toch niet gerust voelde.

„O, dat doe ik ook niet altijd,” zei Jan luchtig. „Maar van morgen kende ik mijn geschiedenis niet al te best.”

IV.

Om de drie maanden was het de dag van de lijst. Dezen keer zagen de jongens met groote spanning dien dag te gemoet. Hè, ze hadden zoo gewerkt. Wie zou de meeste punten hebben? De meester las dan de punten af en zei meteen de namen er achter. Alle jongens keken hem met groote verwachting aan, ze wilden wel aan zijn mond zien wat hij zeggen zou.

„Honderd twee.”

Hè, wat veel, zoo hoog waren ze nog nooit gekomen. Het hoogste, dat je halen kon, was honderd vijf en twintig, maar dat kreeg niemand.

„Honderd twee..... Wim Blaake.” Een glans van voldoening kwam over Wims gezicht. Hij het hoogste, hè wat.....

„Zeven en negentig..... Karel van Dongen.”

Dirk Bos trilde van spanning. Wanneer zou hij komen, zou het veel schelen? Deze punten rekenden al voor goed mee, want aan het eind van het jaar werden alle punten van de kwartalen samen geteld. Hij had wel zijn best gedaan, maar zóó als Wim toch niet. O, wat zou het Moe en Pa ook een verdriet doen, als hij deze kans verspeelde. Opeens kreeg Dirk vreeselijke spijt, dat hij niet alles had gedaan, wat hij kon, maar 't was nu.....

„Negen en tachtig.....”

Nee, dat zou hij nog wel niet zijn.

„Dirk Bos.”

Dirk schrikte er zelf van. „Ik Meester, negen en tachtig?” viel het hem uit den mond.

„Ja zeker, had je daar niet op gerekend?”

Meester ging voort: „zeven en zeventig..... Rob Visscher.”

Dat scheelde gelukkig een heel eind. Even dacht Dirk nog aan het onverdiende cijfer voor de geschiedenisles... Dat ééne cijfertje deed er niets aan, stelde hij zichzelf gerust. Hij was Rob twaalf punten voor. Gesteld dat hij één punt te veel had, dan scheelde het immers nog elf.

Wim, Carro en hij hadden dus de meeste kans. Ja, zoo was het altijd geweest, zij konden zich met elkaar meten, een van hen drieën was ook altijd nummer één geweest. De anderen scheelden een heel eind met hen.

Rob was teleurgesteld en meester Bijle zag het ook wel aan hem. Hij keek Rob eens in zijn groote heldere kijkers, die nu lang niet zoo vroolijk schitterden als anders. Hij hield van Rob, omdat hij zoo ronduit was.

„Je wilt den moed toch niet opgeven, Rob?” vroeg hij.

Rob trok de schouders op en gaf geen antwoord. 't Was wel niet heel beleefd, maar Meester wist wel, dat hij het niet zoo kwaad bedoelde.

„Hoor eens jongens, wie nu niet juist het hoogst aantal punten heeft, moet zich niet laten ontmoedigen. *Ik* zie wel, wie zijn best doet en daarmee rekenen we. Maar natuurlijk als een jongen, die héél best leeren kan, niet de punten heeft, die hij had kunnen hebben, ja.... dan.... Dat begrijp je zelf wel.”

De jongens kwamen nu in een heel andere volgorde te zitten.

Wim één, Kareltje twee, Dirk drie, Rob vier, Gerard Jansen vijf. De Van Soesters allen achteraan.

Dirk begon het al heel gauw te merken, dat hij ver van zijn makkers af zat. Door zijn haastigheid vergat hij nog al eens iets en op een morgen, toen hij zijn penhouder wilde krijgen, schoot het hem opeens te binnen, dat die nog thuis lag. Hij had er een nieuwe pen in

willen steken en hem daarom niet dadelijk in de tasch gedaan. Jan was hem komen halen en hij had aan geen pen meer gedacht. Vlak voor negen was hij thuis gekomen en had gauw zijn tasch gegrepen.

Wim voor hem, zat al te schrijven.

„Zeg,” fluisterde Dirk tegen Rob.

Rob keek even op.

„Heb je geen pen voor me?”

„Nee,” schudde Rob.

„Wim, heb jij geen pen voor me, toe jij hebt er altijd twee.”

Het blonde hoofd van Wim schudde kort en boos van neen.

„Een aantekening...., de eerste, daarmee verloor hij ook een punt voor gedrag, dat scheelde dubbel. Als je in 't heele kwartaal geen aantekening hadt, kreeg je tien voor gedrag. Wim vergat natuurlijk nooit iets, zoo'n Pietje-secuur. Die zou wel tien halen, want straf kreeg hij evenmin. Om dien vervelenden penhouder....,” mopperde Dirk in zich-zelf.

„Waarom schrijf je niet?” vroeg Meester.

„'k Heb mijn pen vergeten, Meester.”

Meester gaf hem zwijgend een penhouder, nam even zwijgend het bekende blauwe schrift, waar buitenop stond „Gedragslijst” en zette er iets in.

De aantekening, Dirk wist het. Het schrift ging weer dicht, maar Dirk wist precies, hoe 't er in stond. Achter zijn naam, derden regel van boven, een streepje en achter die andere namen niets, een heelemaal schoone regel.

Dirk moest wel aan het schrijven gaan, maar hij had geen geduld om zijn letters zoo keurig te teekenen. Hij was kwaad op zich-zelf, omdat hij de pen had vergeten, en op de jongens, omdat ze hem niets leenden. Rob had

er geen, maar Wim had altijd een extra penhouder in zijn lessenaar, „voor, als hij den zijnen eens vergat.” „k Vind het flauw van je, dat je me niets wilt leenen,” snauwde hij tegen Wim, toen ze samen de school uitgingen. Den heelen morgen had hij met dien wrok gezeten en tegen Wims hoofd aan moeten kijken.

„Julie leent ons zeker wel wat,” kwam Rob voor zijn makker op. Dirk voelde den steek dieper gaan dan Rob kon denken. De Van Soesters deden iets, dat veel erger was. Geen woord had hij terug te zeggen en makkend liep hij weg.

Thuis snauwde hij zijn broertje af, dat hem vroeg een griffel voor hem te punten. „Je kunt het zelf wel.”

„Toe nou, Dirk,” zeurde Kees door.

„Zanik niet,” bromde Dirk.

Juffrouw Bos keek hem even aan.

„Kan dat niet een beetje vriendelijker?” vroeg ze.

„Hij zeurt ook altijd zoo,” mopperde Dirk.

Juffrouw Bos zei niets meer en liet Dirk aan zijn lot over. Even later kwam ze met de beide handen vol voor de deur om naar de keuken te gaan. De deur was in het slot gesprongen, ze vroeg niet als anders: „wil je even voor me open doen?”

Dirk zag het wel, hoe ze het melkkannetje op den grond moest zetten om zich te redden. „Toe, doe gauw open en zit daar niet te prullen,” zei Dirks hart, maar hij keerde zich maar gauw om, alsof hij 't niet zag.

Den heelen dag bleef hij uit zijn humeur, toen hij om vier uur thuiskwam, was het nog erger. Hij had zijn taalwerk niet goed gehad en Karel en Wim wel.

Met een boos hoofd ging hij voor zijn lessen zitten en leerde aldoor hardop, dat Marie in de war raakte.

„Doe wat zachter, Dirk,” zei zijn moeder.

„Dat kan ik niet. 'k Moet mijn lessen toch leeren.”

Dirk keek niet op, zoodat hij niet zag, hoe teleurgesteld zijn moeder over hem was.

„Pak dan je boeken maar bij elkaar en ga op zolder zitten, daar stoor je niemand,” zei ze kalm. Nu keek Dirk toch op. Zijn moeder was altijd zoo vriendelijk.

Hij keek haar aan en zij hem, heel ernstig. Nu kon hij 't niet meer uithouden. Den heelen dag had hij zijn tranen al met geweld bedwongen. Eerst had hij van woede niet kunnen huilen, maar later was hij 't zoo vreeselijk jammer gaan vinden van zijn gedragslijst. En nu barstte ineens een stroom van tranen los.

Zijn moeder liet hem maar eerst uithuilen en vroeg toen: „waarom ben je toch zoo verkeerd vandaag?”

„Och.... op school...., 'k heb mijn eerste aanteekening gehad....”

„Dat is vreeselijk jammer,” zei juffrouw Bos spljtig, want ze wist heel goed wat de eerste aanteekening beduidde. Dirk vertelde nu, hoe 't gekomen was.

„Maar moet je daarom nu den heelen dag boos zijn en ons allemaal afsnauwen? Wij hebben er toch geen schuld aan?”

Dat wist Dirk, o, zoo goed. Wat zei Moe niet nog dikwijls: „denk je wel aan alles, heb je je schrift wel, vergeet je liniaal niet.” Als Moe hem niet zoo hielp, vergat hij nog vaker iets. Moe had het altijd zoo druk en.... nu had hij tegen haar ook nog wel zoo.... ja eigenlijk gesnauwd.

„'t Splijt me zoo, Moe,” zei hij zachtjes.

„Ja, jongen, mij ook, een aanteekening....”

„Nee, ik bedoel nou van zoeven, dat ik zoo snauwde tegen u.”

„Dat zal ik dan maar vergeten, hè, en denken, Dirk meende het niet zoo tegen zijn moeder. Ik ben blij, dat

ik het weer kan vergeten, want als je zoo doet en ik merk, dat je het heusch meent, *moet* ik er aan blijven denken. Dan doet het me aldoor zeer."

Dirk werd verlegen. Den laatsten tijd was hij wel eens meer onvriendelijk voor haar geweest, zou dat Moe allemaal zeer hebben gedaan? Hij meende, dat het zóó erg niet was, of eigenlijk had hij er niet veel bij nagedacht.

„Ik geloof, dat je die ruwe manieren van Jan van Soest overneemt. Zou dat wel een goede vriend voor je zijn?"

Dirk kleurde. Moe wist nog niet eens van dat boek onder den lessenaar, dat had hij thuis nooit verteld.

„We wonen allebei in deze straat en dan loopen we vanzelf samen."

Later dacht Dirk er nog eens over na. Nee, een goede vriend was Jan eigenlijk niet. Bij Jan thuis was het ook heel anders dan bij hen, dat had hij wel gemerkt. Er werd wel gevloekt in huis en Jan deed het zelf ook, alleen in school niet, omdat hij dan straf kreeg. Ze lazen er niet in den bijbel en om zijn moeder alleen ging hij op de Christelijke School, dat had Jan zelf verteld. En toen hij hem eens gevraagd had, of hij meeding naar de Zondagschool had Jan gezegd: „dank je wel, daar houd ik niet van."

Maar hij was voor hem altijd aardig en hij had zoo iets, net alsof hij ouder was dan vele andere jongens van de klas. En dat was toch ook prettig. Hij was het hoofd van de Van Soesters en vriend met een ander te worden, daar had Dirk geen zin in.

Maar 't was goed, dat Moe hem gewaarschuwd had, hij zou oppassen, dat hij niet meedeed aan al die verkeerde dingen.

V.

„Ziezoo,” zei Jan, „de weg is veilig.”

Hij was heel vroeg bij school. Geen een jongen van het heele lokaal had hij gezien. Juffrouw De Breed was naar binnen gegaan, die kwam wel meer zoo vroeg. Door het raam gluurde hij de lange gang door, of ze al in het lokaal was. De heele gang was leeg en daarom zei hij: „de weg is veilig.” Op zijn teenen sloop hij naar binnen, hield zijn pet op en draaide heel voorzichtig de kruk van de deur om. Meester kon er nog niet zijn, die kwam Dinsdags altijd laat, omdat hij dan les gaf.

Het lokaal was leeg en Jan liep heel zacht, dat je geen stapje hoorde, naar de kast. Twee blauwe schriften haalde hij er uit en begon in het eene te tellen. Hè, wat een cijfers had die akelige Carro. Je zoudt zien, die won het nog. Nee, toch niet, Wim, Wim had de hoogste. Zeven scheelde Dirk met hem. En Rob had vier punten ingehaald. En dan de gedragslijst nog, dat scheelde voor Dirk twee punten. Nou zou toch waarlijk zijn club het verspelen. Dat ook net alle knappe bollen bij Rob waren. Jan bergde de schriften weg, precies als ze gelegen hadden en sloop naar buiten. Hij liep een straat om, dan kon hij aanstonds net doen, alsof hij van huis kwam. Je kon nooit weten Die nare Wim Carrootje of Wim kregen het. Maar dat zou toch valsch zijn, Kareltje zijn vader was rijk genoeg. Er kwam een kwaadaardige uitdrukking in Jans oogen. „Dat zal niet gebeuren,” zei hij in zich zelf. „Twee van de Visschers.” Om vier uur gaf hij teekens aan de jongens. Dirk was nieuwsgierig en liep gauw naar hem toe. Jan nam hen allemaal mee in hun stal, want „het gold een geheim,” zei hij.

„Wil ik jullie eens wat zeggen,” begon hij gewichtig, „als het zoo voortgaat, verliezen wij het.”

„Wat zeg je?”

„Hoe weet je dat?” klonk het verschrikt terug.

„Ja zeker. 'k Heb het zelf op de lijst gezien. Meester was er nog niet en de lijst lag op het tafeltje, toen heb ik gauw gekeken.”

Dirk stond er stil bij. Dus hij had geen kans . . . Hij hoorde de jongens druk praten. „Dat zal niet gebeuren,” beweerde Piet. Ja, dat hielp wat om zoo te spreken, dacht Dirk. Als één het van de anderen winnen kon, was hij het. En voor hem hing er veel meer van af, dan voor Wim en Rob. De ambachtsschool was lang zoo duur niet als de hogere burgerschool. Dat konden hun vaders veel eer betalen. En smid of timmerman kon je ook zóó wel worden bij een baas.

„Wie zou het dan winnen?” vroeg hij eindelijk.

„Natuurlijk Wim of Carro. Dan kan hij keffen en pootjes geven aan dien rijken mijnheer.”

„Dat zal die mijnheer toch niet doen. Karel zijn vader is zelf rijk.”

„Als Carro 'em niet krijgt, dan krijgt Wim hem, geloof dat maar.”

„Scheel ik veel met Wim?” vroeg Dirk in angstige spanning.

„Zeven.”

„Hè,” zuchtte Dirk van verlichting. Dat was niet zoo héél veel. Zou hij dat niet kunnen inhalen? Die eerste aantekening . . . Kreeg Wim er ook maar eens een.”

„Je kunt hem best inhalen, als je wilt,” zei Jan.

„En dat moet je. Jij moet de eer van de Van Soesters redden.” Het was nu eenmaal een uitgemaakte zaak, dat de anderen geen kans hadden, ze spanden zich er ook

niet voor in, maar hun club mocht het niet verliezen.

Met een bezwaard hart ging Dirk na de samenkomst in den stal naar huis. O, die prijs, hij moest en zou hem hebben. Hij voelde het, hij zou het niet kunnen verdragen, dat Wim hem kreeg, dat Wim *de* eerste van de klas zou genoemd worden. En hoe moest hij gasdirecteur worden, als hij den prijs niet won. Wat zouden Moe en Pa er een verdriet van hebben. Hij zou het nog maar niet vertellen. Eerst kijken of hij die punten niet kon inhalen. Met het lijsttellen kwam het toch uit. Telkens, als hij Wim zag, kwam het in hem op: „hij krijgt hem” en dan voelde hij iets in zijn hart... hij wist het zelf niet goed, maar hij wou hem Wim afnemen, Wim mocht den prijs niet hebben, hij wou hem hebben.

En elken dag moest hij tegen dat achterhoofd van Wim aan kijken. Zoo gewoon zat Wim daar, net of hij nergens van wist en maar werkte. Hij had hem wel weg willen kijken, wel in zijn werk willen knoeien en hem fouten bezorgen. Wim had ook nooit eens van die malle ongelukjes, dat hij iets vergat, zooals hij. Geen oogenblik ging de prijs uit zijn gedachte, en 't was net, alsof hij aldoor bang was. Toen hij ging slapen en even wakker in bed lag, dacht hij er nog over en 's morgens was het eerste, de prijs. 's Nachts droomde hij er van. Alle jongens zaten op school en Meester stond voor de klas. „Wim heeft den prijs gewonnen,” hoorde hij duidelijk door het schoollokaal. En buiten zong de club van Rob met Wim in het midden: „En Neerlands zonen overwonnen.”

Gelukkig het was maar een droom. O, als het toch eens gebeurde. „Lieve Heer, help me toch om den prijs te winnen,” bad hij telkens en hij bad ook niets anders meer, want hij had maar één wensch. Maar dat bidden gaf hem geen vertrouwen dat de Heer het wel zou maken, zooals

het goed was. Hij werd er niet rustig van zooals vroeger, toen hij gebeden had, of de Heer hem een goed vak wou laten kiezen. En daarom moest hij het telkens nog eens vragen. Het was net, of de Heer het niet gehoord had. Op school verliet de onrust hem ook niet. En van morgen hadden ze nog wel die nare som, zoo'n lange berekening, waarmee hij zich zoo licht vergiste. Hij kon het haast niet uithouden; als hij die som maar goed kreeg. „Van morgen die moeilijke som,” klaagde hij tegen Piet.

„Ben je daar zoo bang voor?”

Hoe was het mogelijk, dat Piet het zoo luchtig opnam.

„Ja, jij werkt niet voor den prijs,” zei hij.

„Om die som maak ik het me niet moeilijk. Honderd zeven en twintig liter moet er uit komen.”

„Hoe weet je dat?”

„Verleden jaar heeft mijn broer hem gehad en die zei het.”

Dirk was zoo bang, dat hij zich vergissen zou, dat hij veel te haastig begon te rekenen. Gelukkig, dat hij de uitkomst wist, dan kon hij toch zien, of hij een fout had. In een jacht krabbelde hij onduidelijke cijfers door elkaar, schrapte, ging deelen, later optellen. Honderd twee en veertig kreeg hij, hè, wat vervelend. Nog eens overkijken, o, ja, daar stond een vijf, die hij voor een drie had aangezien. Nu zou hij er wel komen. Hij rekende opnieuw: tweehonderd zeven en twintig. O, foei, 't was of die cijfers hem sarden, net honderd te veel. Hij moest liever alles nog eens over doen, niet zoo haastig. Weer een ander getal. Zoo kwam hij er nooit. Hij zou maar eerst de som netjes beredeneerd opschrijven, dan hoefde hij later alleen even het eindgetal in te vullen, want hij wist heel goed, hoe het moest. Zoo kalm als hij kon, begon hij te schrijven en toen weer te rekenen. Wim had hem al af, Carrootje ook. Over hun schouders heen, kon hij net de punt van

de schriften zien, ja, honderd zeven en twintig had Wim ook. Hoe laat zou het al wel zijn? Als hij hem maar goed kreeg voor het uur om was. „Hoe laat?” vroeg hij fluisterend aan Karel'tje, die had een horloge.

„Kwart,” fluisterde die terug en werkte gauw weer door.

„O, foei, al drie kwartier op die eene som verknoeid. Als hij deze niet goed kreeg, had hij er geen één. Dat zou een leelijk cijfer geven op de lijst en hij móést Wim inhalen.

Zou hij het maar niet neerzetten, honderd zeven en twintig? Hij begreep de som wel. Als hij hem nu niet kón . . . , als hij maar niet zoo angstig was, zou hij hem alleen goed hebben. Het kwam van die vergissingen. En bij een som was het toch eigenlijk om het begrijpen te doen. Zou hij . . . , nee, nee, dat mocht niet. Liever nog maar eens rekenen. Midden in de berekening zat Dirk, toen ineens het bevel: „opbergen jongens,” hem opschrikte.

Geen één som . . . het open plekje voor de uitkomst wachtte nog altijd. Dirk dacht nergens meer over. Honderd zeven en twintig vulde hij haastig in, vloei'de het natte getal en sloeg zijn schrift toe.

„Als 't u belieft, Meester,” zei hij het schrift overreikend.

Toen hij het gegeven had, wilde hij het wel weer van het stapeltje terughalen. 't Was valsch . . . bedrogen had hij. Kon hij het maar stilletjes wegpakken en het cijfer weer veranderen in een verkeerd. Had hij het maar niet gedaan . . . , maar voor 't oog van alle jongens het schrift terug vragen, nee, dat durfde hij niet. Meester bergde ze in de kast.

Dirk voelde zich niet prettig dien dag. Na het middageten las Bos altijd uit den bijbel en dan zongen ze na het bidden een psalm- of gezangvers, soms ook wel een

ander lied. Dirk voelde zich angstig onder het bidden en Bos vroeg nog wel, of de Heer hen zegenen wilde bij alles wat ze moesten doen, thuis, in den winkel of op school. Nee, dat mocht hij niet vragen, hij mocht niet meebidden. Hoe kon je nu een zegen vragen over bedrog. De tranen kwamen hem in de oogen. „Nee, niet huilen,” bedacht hij gauw, „dan merken ze dat er iets is en vraagt Pa er misschien naar.” Vertellen durfde hij het niet. Moe en Pa dachten niet, dat hij tot zoiets in staat was. Hij hield zich goed en zong gewoon mee, maar 't was net, of binnen in hem een stem zei: „jij hoeft niet mee te zingen.” Hij zong zoo hard hij kon, dan hoorde hij die stem van binnen niet.

's Avonds meende hij, dat hij niet zou kunnen slapen van angst, maar dat viel ook mee. En den volgenden morgen, toen het licht was, leek het heele geval lang zoo erg niet als gisteren. Maar hij wou het niet meer doen, dat nam hij zich vast voor. Over die onrust raakte hij wel heen. Vooral 's middags, toen het begon te sneeuwen en ze lekker aan het sneeuwballen gooien konden gaan.

Hè, wat een goede sneeuw was het, niet te nat, niet te droog, ze pakte zoo best. In twee partijen stonden ze tegenover elkaar, de Visschers natuurlijk en de Van Soesters. Piet, Leendert en Daan maakten ballen, Jan en hij, met de anderen mikten. 't Jongens, wat kon die Jan raken, — maar hij ook. Een stevigen had hij hier, die zou . . . even boog hij den rechterarm achteruit om met een krachtigen zet den bal de lucht in te gooien, mikte . . . Daar pakt in eens twee handen om zijn hoofd heen en drukten zijn oogen toe. Dirk liet den bal vallen „God verd . . .,” stootte hij uit. Hij maakte den vreeselijken vloek niet af, want hij schrikte van zijn eigen woorden. Onmiddellijk lieten de handen hem los. Dirk keek om, wie . . .

Zijn vader, die zich omkeerde en wegging, stil wegging. Hij keek niet even om, liep zwijsend door, het hoofd voorover. En ineens voelde Dirk het, wat een vreeselijk verdriet hij zijn vader had gedaan. Als verslagen stond hij, de andere jongens letten op hem en Rob die natuurlijk niet gezien had, wat er gebeurd was, gooide maar door.

„Toe, gooi op,” gebood Jan.

Maar Dirk liet de sneeuwkogels rondom en op hem neerkomen, verweerde zich niet. Zijn vader was al lang den hoek om, maar aldoor zag hij hem nog voor zich, zooals hij zwijsend heen ging in verdriet.

„Toe gooi dan,” gebood Jan nog eens, maar Dirk keerde zich om. „'k Heb geen zin meer,” zei hij en liep weg.

Den heelen morgen zag hij er tegen op thuish te komen. Niet omdat hij zoo'n erge straf zou krijgen, maar het gezicht van zijn vader te zien, dat vond hij zoo vreeselijk. Hoe zou Pa hem wel aan kijken, Pa kon zoo ernstig zijn en . . . , o, hij vond het vreeselijk, Pa zou zeker bedreefd zijn. En toch duurde de morgen hem zoo lang, hij verlangde zoo om te kunnen zeggen, hoe het hem speet. Hij wachtte niet op Jan, maar ging stil alleen naar huis.

Bos was in den winkel. Langzaam deed Dirk de deur open, blikte haastig even naar zijn vader. Heel ernstig, droevig-ernstig was zijn gezicht gebogen over het lange, smalle winkelboek. Dirk had wel naar hem toe willen gaan en hem om den hals vallen, maar Vader keek heelemaal niet op, telde stil door. Met zachte stappen liep Dirk door, zei zijn moeder vluchtig goeden dag en bleef in een hoekje van de kamer alleen met een boek, dat er toevallig lag. Zijn vader zag hij niet meer voor ze gingen eten. Allen schoven ze bij, een heele kring rondom de tafel. Dirk kwam een beetje aarzelend . . .

„Dirk, ga jij maar heen,” zei Bos. Hij was niet boos, sprak ook in het geheel niet driftig, maar zoo kalm, dat Dirk het veel naarder vond dan een strengen toon. Hij aarzelde en keek zijn vader aan. Alle kinderen voelden den ernst en waren bang stil. „Ja, Dirk, ik meen het, ga jij maar heen als wij bidden. Een jongen, die vloekt, kan niet bidden, want dat gaat tegen elkaar-in.”

„O, Pa,” bekende Dirk snikkend. „Ik heb er zoo'n vreeselijke spijt van.” Bos keek voor zich en antwoordde niet terstond. Maar Dirk kon het niet uithouden. Zou Pa dat niet gelooven? Zou hij dan niets kunnen wegnemen van het verdriet, dat hij zijn vader had gedaan? En hij ging naar hem toe en drukte zijn hoofd tegen hem aan.

„O, Pa, u gelooft het toch wel. Wilt u het me niet vergeven?”

„Niet vergéven? Ik heb het je al lang vergéven, maar het was vreeselijk om te hooren, dat een jongen van ons huisgezin zoo vloekte.”

„Ik schrikte er zelf ook zoo van,” zei Dirk. „Ik weet niet, hoe ik het ineens zoo zeggen kòn, want ik merkte 't zelf pas, toen ik het al gezegd had. Aldoor op school heb ik er zoo'n spijt van gehad en ik wil oppassen, dat ik het nooit weer doe.” Dirk schreide nog aldoor met het hoofd tegen zijn vader geleund. „Toe, Pa, hoef ik niet weg te gaan ik wou zoo graag meebidden.” Marietje kreeg de tranen in de oogen, ze zag haar vader smeekend aan en pleitte voor haar broer: „toe, Pa.” Maar het was niet noodig. Niemand was dankbaarder dan Bos zelf, dat zijn jongen werkelijk meebidden *wilde* en meebidden *kon*. Hij drukte hem tegen zich aan en kuste hem. Later toen Dirk met zijn moeder alleen was, kwam ze naar hem toe en ging vertrouwelijk bij hem zitten. „Hoe komt het toch,”

vroeg ze „dat je den laatsten tijd heel anders bent dan vroeger?”

Hij schrikte even van die vraag. „Anders, Moe?”

„Vind jij jezelf dan net zoo als van den zomer b.v.? Ik zie telkens van die kleine dingen, die mij vertellen, dat je anders denkt en anders voelt.

„Van den zomer is het al begonnen; verleden jaar heb ik in October nog bloemen van je gehad, maar nu stond het tuintje vol onkruid en de knoppen waren verstikt. Je weet wel, dat je niet in je tuintje behoeft te werken, als je er geen plezier in hebt, maar ik ben maar zoo bang, dat je hart er net uitziet als je tuintje. Ons hart is ook een tuintje, dat we moeten verzorgen. Zou er bij jou den laatsten tijd niet veel onkruid in-gekomen zijn?”

Dirk behoefde niet eens na te denken, o, hij wist het zoo goed, er stond nog veel meer onkruid in dan Moe dacht. Bedrog was er in gegroeid en hij had het niet uitgetrokken. Hij boog zijn hoofd van schaamte en spijt. O.... als Moe eens alles, alles wist.... van het voorzeggen..... van de som. Moest hij het niet liever alles bekennen? Ja, hij voelde het, maar niet aan haar alleen, hij moest naar Meester gaan en het onrecht herstellen.

Naar Meester? De angst kroop op in zijn keel. Misschien mocht hij dan niet eens meer meedoen om den prijs, nee, dat kòn hij niet. Hij wist dat hij dat niet kon.

„Weet je, waar ik zoo bang voor ben?” vroeg juffrouw Bos buitengewoon ernstig. Dirk zag haar aan en ze sloeg den arm om hem heen. Hij zag tranen in haar oogen, tranen om hem. „Ik ben zoo bang, dat je een verkeerden weg opgaat.”

„Maar Moe.... ben ik dan zóó slecht?”

„Misschien doen sommige jongens wel dingen, die slechter zijn. Maar ik heb toch zoo'n angst, dat je den

verkeerden weg opgaat. Er zijn twee wegen die wij kunnen gaan. De eene brengt ons al dichter bij den Heere Jezus en de andere leidt ons al verder van Hem af. Nu moeten alle menschen en ook kinderen kiezen, welken ze willen volgen. Een poos geleden was je op dien eersten, maar... ik geloof, dat je nu met een anderen jongen meegaat op dien verkeerden weg. Soms lijkt het daar veel mooier en dat je daar alles doen mag, waar je zin in hebt. Maar de Heer wil toch, dat we alleen doen, wat goed is."

Dirk wist niet, wat hij zeggen moest. Als Moe zoo met hem praatte, begon hij eerst goed over zich-zelf na te denken, hoe hij eigenlijk deed. En nu zag hij het wel, al heel lang stond er onkruid in het tuintje van zijn hart. „O, Moe," snikte hij. „Hoe moet het toch weer in orde komen, ik vind het zoo moeilijk. Je merkt het altijd, als het gebeurd is, dat het zoo erg was."

„Ja, vent, dat gaat ons allemaal zoo. Maar daarom juist moeten we vragen, of de Heer ons bewaart voor het kwaad. Als je maar meer aan den Heer vraagt, hoe en wat je doen moet, voel je veel beter wat zonde is. En we moeten ook nooit met andere jongens meegaan, die dien verkeerden weg op willen. Ik geloof, dat je met Jan van Soest meegaat."

't Was voor Dirk een ernstige dag. O, wat moest er veel anders in hem worden en wat moest hij anders doen. Hij *wilde* toch niet den weg, waar de Heer niet was, want bij den Heer was het het beste. En zoo als hij in weken niet gebeden had, vroeg hij nu met heel zijn hart: „o, lieve Heer, wil me toch brengen op den weg naar U toe." En toen hij dat bad, voelde hij het pas goed, hij was er al af. Hij werd er bang van. Hoe moest het toch in orde komen. „Ophouden met kwaad doen, dat wist hij

wel, maar . . . ga naar Meester en beken het. Ga naar Jan en zeg dat je geen vriend meer met hem wilt zijn," sprak zijn geweten. Dat laatste wilde hij nog wel doen, als het moest, als het heelemaal niet anders kon, maar naar Meester gaan . . ., hij voelde het, dat kón hij niet.

Den volgenden morgen werd hij met schrik wakker. 't Was nog net als gisteren, zijn geweten drong hem aldoor. „Het komt niet door Jan alleen," zei het al weer, „het komt uit je eigen hart, omdat je Wim den prijs niet gunt. Daarom doe je valsch. Breek met dat kwaad en ga naar Meester.

„Was ik maar een beetje ziek," wenschte hij ten slotte, „dan kon ik niet gaan." Maar hij moest wel. 't Werd schooltijd en nog had hij niet beslist. Jan en Piet kwamen hem achterop loopen, gelukkig, nu moest hij over iets anders praten, dan voelde hij niet zoo dien strjd binnen in hem. Toen ze voor de school waren, zei hij: „laten we er nog maar niet ingaan."

Beslissen moest hij nú, of hij zijn kwaad bekennen zou, zou zeggen, dat hij den prijs niet verdiende, niet eerlijk verdiende. Had Meester het zelf maar gemerkt. Als hij het hem vroeg: „Dirk, heb je de som wel zelf uitgerekend?" dan zou hij het bekennen. Maar zelf te beginnen . . .

De bel luidde. Langzaam ging Dirk naar binnen. Meester stond in de gang. „Zeg het nu gauw," kwam het in Dirk op, maar hij zag dat Jan en Piet er ook nog stonden. „Wat teut je toch," zei Piet, „allo, kom."

Dirk ging mee. De andere plaatsen werden ook bezet, de Meester kwam en zei: „Jongens, we zullen beginnen."

Allen vouwden ze de handen en sloten de oogen voor het gebed. Dirk ook. Zijn hart bonsde in hem.

Het „amen" kwam. De les begon en Dirk had niet bekend.

Toen hij met Jan samen naar huis liep, was hij nog

stil. „Hoor eens, Jan,” begon hij, maar hij had bijna geen moed voort te gaan.

„Nou, wat heb je voor bijzonders,” zei Jan op zijn gewonen toon, een beetje ruw, omdat dat groot leek.

„Ik vind, dat we toch niet zoo oneerlijk moesten doen en . . .” hij wou 't nu meteen alles zeggen, voor Jan hem in de rede viel, „als je zoo valsch doet, ga ik niet meer met je.”

„Dan laat je het maar. Denk je soms, dat ik geen anderen vriend kan krijgen. En dan ga je zeker overloopen naar Rob. Ja natuurlijk, nou je niet bij ons zit, heb je ons niet meer noodig. Maar Rob zal je ook zien aankomen. Daar is Rob nog al naar om een overlooper in te luiden. Ga maar hoor, maar zie je, dat vind ik nou valsch, je makkers in den steek laten, als je ze niet meer noodig hebt. Ik ben altijd voor jou opgekomen. Zeg het maar, ben ik of ben ik niet?” Jan richtte zich fier op en keek uitdagend op Dirk neer.

„Ja, dat ben je,” moest Dirk toestemmen.

Jan sprak niet meer, maar liep gekrenkt met groote stappen naast hem. Het was toch ook niet aardig, dacht Dirk, tegenover Jan. Zou hij erg boos zijn? Hij keek hem even van terzij aan. Zeker wel, zijn gezicht stond zoo kwaad. 't Was toch ook eigenlijk niet noodig uit de club te gaan, als hij maar niet meedeed aan die slechte dingen. En of hij nou eens met Jan samenliep, daar stak niets in. Alleen naar huis te gaan, was toch ook saai. Jan zei nog niets, keek niet eens naar hem, hè, wat vervelend om kwade vrienden met iemand te zijn. Daar kon hij niet tegen.

Toen ze dicht bij school waren, kwamen Rob en Gerard er ook aan. „Daar heb je ze nou, zal ik soms effies voor je vragen, of je bij de Visschers mag?” sarde Jan.

„Hè, wees niet dadelijk zoo akelig,” zei Dirk goedig. Ik wil niet overloopen, maar zie je, ik bedoel maar, dat ik toch niet.... dat we toch niet mogen bedriegen.”

Andere clubjongens kwamen bij hen en zoo praatten ze er niet meer over. Jan deed later net, of er niets gebeurd was en dat viel Dirk mee. Maar hij zou toch oppassen, dat hij niet verder meeding den verkeerden weg op. En zijn Moeder behoefde ook niet meer te klagen, dat hij zoo ruw en onvriendelijk deed als Jan.

VI.

Twee weken lang behoefde Dirk zich niet te ergeren aan het hoofd van Wim Blaake; Wim was ziek.

„Lekker,” dacht Dirk, „nu kan ik hem inhalen, want als hij terugkomt, is hij er niet zoo in, als ik.”

Later schaamde hij zich daar wel over. Dat was toch al heel leelijk; het prettig te vinden, dat Wim ziek was. Onwillekeurig moest hij aan den tekst denken: „hebt uw naasten lief als uzelfven.” Maar, stelde hij zich gerust, 't was ook niet, dat ziek zijn, waar hij blij over was, hij-zelf had ook telkens ongelukjes, nú mocht Wim toch wel eens tegenspoed hebben. Hij merkte het heel goed, dat Wim, toen hij weer beter was, niet zoo kon opschieten en ook meer fouten had.

„Hoeveel zou 't nu nog schelen tusschen ons,” probeerde hij dikwijls te raden, als hij een punt meer gehad had dan Wim. Karelkje rekenden ze voor den prijs nooit mee,

want dat stond eenmaal vast onder de jongens, hem zou die mijnheer den prijs niet geven.

„Je bent nog maar twee punten bij Wim ten achter,” fluisterde Leendert hem op een middag haastig in. „Jan heeft het geteld.”

„Twee punten, twee maar.” Dirk trilde er haast van. Zou om twee punten de prijs hem ontgaan? Als Wim maar één keer een aantekening kreeg.

Van die gevoelens bleef Dirk vervuld. Met een angstige preciesheid pakte hij zijn eigen spullen in en las voor zich zelf alles op, wat hij hebben moest, opdat hij maar niets vergeten zou. Wim was ook bezig zijn boeken in den riem te gespen. De riem werd wat oud, hij had Wim laatst al hooren zeggen, dat hij op zijn verjaardag een nieuwen wilde vragen, want de boeken glipten hier zoo licht uit. Gebeurde het maar eens, zonder dat hij 't merkte. Kijk, dat eene zat al scheef, het kon best vallen. Wim zag het niet, legde zijn pakje klaar op de zitting van de bank en ging zijn penhouder, dien hij aan Rob geleend had terughalen. Alle jongens scharrelden met boeken of pakten in.

Viel dat eene boekje nu maar; als 't er op straat uitgleed, zou Wim het merken. „Geef het een duwtje,” zei een valsche stem in Dirks hart. „Gauw, anders komt hij terug.” En meteen stond Dirk op, liep langs de voorste bank en gaf als per ongeluk een stoot tegen het stapeltje. Het dunne boekje gleed er uit op den grond. Even een schop er tegen en het lag onder de bankzitting. Niemand zag het en Wim nam vroolijk en wel zijn stapeltje mee.

Aldoor zat Dirk in spanning, hoe het af zou loopen. Als er een boek op den grond gevonden werd na schooltijd, kreeg de eigenaar een aantekening.

„Wim heeft zijn gedragstien verspeeld,” vertelde Jan al

met heimelijken triomf, toen ze den volgenden morgen elkaar zagen.

„Hoe weet je dat?”

„Zijn boek vergeten en nu kon hij zijn werk niet maken. Hij kon van niemand leenen, daarvoor woont hij te ver af. Hij zit in zak en asch.”

Toen Dirk het treurige gezicht van Wim zag, kreeg hij spijt. 't Was toch ook leelijk van hem.

Wim stapte dadelijk door naar Meester Blijde en reikte hem een briefje over. Terwijl Meester het las, keek hij een beetje minder droevig op, hij had nog hoop.

„Zoo, vent, had je je boek verloren?” zei Meester vriendelijk. Hij had zelf te doen met den jongen, Wim had zoo zijn best gedaan.

„Ja, Meester en ik weet zeker, dat ik het in mijn riem gedaan heb.”

„Dat schrijft je Pa mij ook. Maar hoe kan het er dan uitkomen?”

Dirk boog zich diep voorover en deed, alsof hij iets in zijn lessenaar zocht. 't Leek wel, of Meester op hem lette. Alle jongens zaten in spanning af te wachten, wat er van dit geval worden zou. De club van Rob vreesde, de Jan van Soesters verheugden zich al.

„Mijn riem wordt zoo oud, de gaatjes zijn uitgescheurd en daardoor houdt hij niet meer, kijk U maar.”

Meester onderzocht den riem. Ja, dat was zoo. „Maar jongen, weet je wel zeker, dat je het er in hebt gesept? Vergis je je niet?”

„Nee Meester, 'k weet het zeker, dat ik het er in had, toen ik uit school ging.”

„En hoe kon het dan onder de bank liggen. Dáár heb ik het zelf gevonden.” Hij kreeg het boekje uit zijn zak en hield het Wim voor. Allen herkenden ze het. Wim

had zijn boeken altijd blauw gekaft en een mooi wit naamétiquet er op. Verbluft keek Wim op het dunne deeltje. „Dan is het er zeker dadelijk al uitgevallen,” zei hij. „Maar er in gezeten heeft het.”

Meester Bijle keek Wim strak aan, blijkbaar stond hij in twijfel. Wim was een eerlijke jongen, hij verdacht hem niet van knoeierij, maar wat moest hij met het geval? Was het in een gewonen tijd geweest, dan had hij het zeker door de vingers gezien, 't was meer een ongelukje dan slordigheid. Maar de jongens werkten nu zoo scherp tegen elkaar op om den prijs. En een ander had ook wel eens een ongelukje, waarop een aantekening volgde. „Het spijt me erg voor je, jongen,” zei hij medelijdend, maar ik moet er een aantekening voor geven.”

„Dat's gemeen,” viel Rob brutaal uit. Verschrikt keken de jongens op. Rob had een hoog roode kleur en zijn gezicht was één en al verontwaardiging.

Meester Bijle deed altijd heel anders dan de overige meesters, vonden de jongens. Die hadden zeker gezegd: „Zwijg, Rob” of zoo iets, maar Bijle zag Rob heel rustig aan en vroeg: „vind je het geméén?”

Dat woord klonk nu heel anders, dan toen Rob het zei. 't Was net, alsof er iets in die vraag was van: „denk je, dat ik het prettig vind jongens een aantekening te geven?” Rob werd verlegen. „Maar hij kon het toch niet helpen, Meester,” zei hij nu heel beleefd en met spijt over zijn brutaliteit.

„Ik vind het prettig, als jongens voor hun makker op komen, maar je mag niet weer zoo brutaal zijn, Rob, anders . . .”

Rob voelde 't wel, anders . . . „zou ik jou ook een aantekening moeten geven.”

Niemand lette meer op Wim. Haastig had hij telkens

langs zijn oogen geveegd. Alleen Dirk had het gezien en hij vond zich-zelf den akeligsten jongen van de heele klas.

Het ging tegen de kerstvacantie en de laatste dag zou de lijst weer geteld worden. De jongens waren niet zóó in spanning als de vorige maal. Dat kwam niet, omdat het hun niet zooveel meer kon schelen, wie den prijs kreeg, maar omdat er iets anders was, waarvan ze vol waren. Namelijk het ijs. Dat het nu tegen de vacantie begon te vriezen, was verrukkelijk. Dan konden ze genieten. Vlak om de stad was echter niet heel veel water, meest kleine slootjes en dan de rivier, maar daar was het alleen vertrouwd, als het lang en hard gevoren had. De kleine slootjes hielden al. Tusschen den middag trokken de jongens gauw met de schaatsen er op uit en dan zoo van het ijs naar school. Dicht achter het huis van Dirk lag de breedste sloot en als je achter uitging, was je er in een oogenblik. Alle vrienden mochten bij Bos door den tuin, „want” zei de juffrouw: „dan weet ik, dat ze op goed ijs zijn.”

„Niet Rob er door laten,” raadde Jan dadelijk aan, „dan hebben wij het rijk alleen.”

„Natuurlijk niet,” stemde Dirk toe, „die sloot is voor ons.”

Eerst hielden ze het een paar dagen geheim, waar ze reden, maar al heel gauw had Kareltje het gezien.

„Daar gaan wij ook,” zei Rob.

De Jan van Soesters hoorden het en dadelijk riep er een: „dat zal je wel laten.”

„k Zou niet weten waarom, heb jullie die baan soms gehoord?” zei Rob.

„Wij zijn er toch lekker het eerst,” sarde Leendert terug.

Om twaalf uur holden de jongens naar huis om de schaatsen. „Wij zijn er toch eerder,” zei Jan onverschillig



„en dan willen we hen er niet op hebben.” In een vaartje vlogen ze den tuin door, 't werd een wedren om bij het ijs te komen.

„Nog niet aanbinden,” zei Jan, „want als zullie dan komen, kunnen we niets beginnen, omdat wij op schaatsen zijn.” Rondom lag het vlakke bevroren land. Alleen hier en daar stond een boerderijtje of wat wilgenhout om de weiden. Van jongens geen spoor te zien. Bijna teleurgesteld stonden de Van Soesters te wachten, want ze hadden zich er al op gespitst hun gebied tegen den vijand te verdedigen.

„Heb je wel gezien, dat Carro een halsbandje om heeft?” begon Jan te grappen.

„Nou, een staande boord, zijn kin zag er rood van.”

„Een studentenboord zeker, ha, ha!” Al de jongenslachten.

„Van welken kant zouden ze komen?” vroeg Daan.

„Natuurlijk van links, daar is de weg, van den anderen kant af kun je niet. Al pratend speurden ze ijverig naar dien kant, maar de velden bleven eenzaam en de lange rechte ijsbaan was leeg.

Ineens hoorden ze schaatsen krassen. Ze zagen om. Vlak achter hen kwamen jongens een zijlslootje uit en stoven in vliegende vaart het ijs over. De heele club, Rob vooraan en kleine Karelkje als staart achterop. Ze wilden langs hen heen jagen en een oogenblik stonden de Jan van Soesters overrompeld. De eerste drie waren al voorbij. Opeens stak Jan hun zijn schaatsenstok tusschen de beenen, ze struikelden. Leendert liet de voorsten los, greep met zijn handen in de lucht, maar hield zich nog op de been en ging er van door. Maar Gerard en Karelkje vielen door den schok.

„Help, help,” schreeuwde Karelkje, „ze hebben me gegrepen.”

„Laat me los,” riep Gerard woedend en hij wrong, dat zijn polsen er zeer van deden, maar de Van Soesters hielden hem met geweld vast.

„Hoe spreekt Carrootje dan?” sarde Piet.

„Toe geef een pootje.”

„Wat heeft hij een mooi halsbandje om!”

Kareltje schopte van machteloze woede in het rond, maar raakte niemand. Maar daar kwam Rob weer aanstuiven met zijn makkers. In hun volle kracht wierpen ze zich op de Jan van Soesters om de gevangenen te bevrijden. Ze gleden uit en vielen. Het werd een worsteling om los te komen en vast te houden. Ze sloegen maar toe in blinde woede en zagen niet eens wie en waar ze raakten. Nauwelijks krabbelde er een op, of een ander trok hem weer neer. 't Was een hoop jongens, die traptten en grepen en sloegen, op het ijs en de scherpe schaatsen van de Visschers glinsterden in de zon tusschen de wilde vechters.

„Houd op, houd op,” riep er een verschrikt. „Jan bloedt.”

„'t Kan mij niet schelen,” schreeuwde Rob. Hij vocht niet in den blinde, hij wist wel, wien hij te pakken had. Door alles heen was hij van dolle drift en woest sloeg hij Jan van Soest, waar hij maar raken kon. Hij moest zijn lang opgekropte woede tegen Jan uitvechten. „Valschaard, bedrieger,” schold hij nijdig.

„Houd op, houd op,” klonk het nog eens angstig. De anderen kwamen tot kalmte en trokken Rob van zijn tegenstander af.

Nu pas zag Rob het bloed op het ijs, een roode vlek tusschen de vuile dunne sneeuw, die ze al vechtend opgewroet hadden. In een vreemde kalmte stonden de jongens na hun woede naar Jan te kijken, die met pijnlijke bewegingen overeind kwam. Rob keek hem verschrikt

aan. Zijn heele wangen en voorhoofd zat vol bloed en van onder drupte het af op zijn kiel.

„Is het erg?” vroeg Rob in angst.

„Ja, daar zal je je wat van aantrekken,” beet Jan hem toe.

„Wasschen met schoone sneeuw,” zei Karelkje.

„We hebben jou niet noodig,” snauwde Dirk terug. De Jan van Soesters drongen om hun hoofdman heen. Dirk haalde toch schoone sneeuw en wreef Jans wang er mee af. Zoo vreeselijk als het eerst leek, was de wond niet. Midden in het weeke van de wang was een snee, zeker van een der schaatsen. Telkens versche sneeuw legden ze er op en zoo stelpten ze het hevig bloeden.

„Hoepel jullie maar op,” zei Jan tegen Rob, maar de jongens bleven dralen.

Dirk bond zijn zakdoek zoo goed en zoo kwaad als het ging om Jans hoofd. Jan nam een paar happen versche sneeuw om van den schrik te bekomen en zei toen: „kom jongens, ik bind aan, want door die vervelende Visschers zou al onze tijd voorbijgaan en rijden wil ik.”

Rob droop nu ook af, langzaam in een troepje reden ze op.

Niemand had gewonnen. De Jan van Soesters bonden aan en de twee clubs reden elkaar telkens voorbij op de sloot.

's Middags kwam Jan op school met een reepje witte pleister op zijn wang.

Karelkje wou geestig zijn en kwam meewarig aan hem vragen: „heb je je gezicht bezeerd.” Hij keek heel beteuterd, toen Rob hem toeduwde: „houd je mond, flauwerd,” en ging maar stil aan zijn werk.

Niemand had gewonnen, maar de lange breede sloot scheen Jan toch te klein te zijn, nadat de club van Rob

er was gekomen. Het krabbelbaantje begon hem te vervelen, vooral een heelen Woensdagmiddag de sloot op en neer te rijden vond hij wel wat kinderachtig. Het had dien nacht hard gevoren en het was stil van wind, dus een zeldzame dag.

„Ga je van middag weer mee?” vroeg hij dadelijk aan Dirk, „we hebben nu meer tijd en kunnen best ergens anders gaan, het houdt nu overal.” Dirk zou hem na het eten komen halen, spraken ze af.

Toen ze bijna buiten de stad waren, zei Jan, dat hij op de rivier ging.

„Op de rivier?” vroeg Dirk verbaasd, want iedereen wist, dat het daar nog dikwijls gevaarlijk was, als al het andere ijs al lang bereden werd.

„Denk je, dat ik nog weer op dat kinderslootje ga, 'k zou je lekker bedanken, elken keer Rob tegen te komen.”

„Maar houdt het dan op de rivier?”

„Wel ja, gisteren reden ze er al en 't heeft van nacht hard gevoren.”

„Ik mag niet op de rivier,” zei Dirk teleurgesteld, „toe ga jlj er dan ook maar niet, wat hebben we nou ieder alleen?”

„Waarom ben je dan ook zoo dom geweest om het thuis te vragen. Ik heb gewoon gezegd, dat ik ging schaatsenrijden.”

„'k Heb het niet gevraagd.”

„Hoe weet je dan, dat je niet mag?”

„Op de rivier mag ik nooit, of Pa moet er eerst zelf hebben gekeken. Pa zegt, dat er altijd wakken zijn.”

Jan lachte. „Ja, wakken, daar praten ze altijd maar van, maar nou zijn er geen, het woei immers niet, toen het dicht vroor. Dat weten wij toch net zoo goed als groote menschen. Je kunt gerust meegaan.”

„Ga jij maar met mij mee, we kunnen nou immers overal, behalve op de rivier.”

„k Ga vast niet weer naar die slootjes, waar al dat kleine grut nou is. Alles wat behoorlijk rijdt, gaat naar de rivier. Ga gerust maar mee, of ben je bang?”

„Bang niet.”

„Nou dan”

„k Moet het eerst vragen thuis.”

„Dan is de middag half om, eer je er bent.”

„Had ik het maar geweten, dan had ik het gevraagd, voor we gingen.”

„En dan mocht je natuurlijk. Nu zul je je halven middag gaan verlopen alleen om het te vragen, want vertrouwd is het ijs, dat kan ik je wel zeggen. Anders ging ik toch zelf ook niet.”

Dat was zoo. Verboden hadden Moe en Pa het toch ook eigenlijk niet, overlegde Dirk met zich-zelf en hij liep al verder met Jan mee. Als Moe nu gezegd had: „je moogt niet op de rivier,” maar nú had Moe niets gezegd. Maar, wie dacht er ook aan, dat hij op de rivier zou willen.

„Ga nou maar met mij mee,” drong Dirk nog eens goedig, maar Jan weigerde beslist. „Ga jij met mij,” zei hij nog eens.

Dirk bleef stilstaan om zich te bedenken. Het was toch eenmaal een streng en uitdrukkelijk verbod bij hen in huis, niet naar de rivier, als Vader er niet geweest was.

„k Moet het eerst gaan vragen,” besliste Dirk zijn tweestrijd.

„Jij liever dan ik,” zei Jan nog en zoo gingen ze van elkaar. Dirk keek zijn makker even na. Wat stapte hij er lustig van door met de schaatsen, het zou toch heerlijk rijden op de rivier en nu moest hij alleen terug. Saai slenterde hij heen, telkens kwam hij menschen tegen,

die even vrooljk als Jan naar het tjs trokken. Hij alleen keerde terug.

„Moe, mag ik op de rivier gaan?” vroeg hij dadeltjk en vertelde, dat Jan en „alle menschen” er naar toe waren.

„Pa is niet thuis,” zei juffrouw Bos weifelend.

„Nou ben ik nog wel dat heele eind terug komen loopen en nou zal het nog niet mogen,” bromde Dirk. „Was ik dan maar met Jan meegegaan.”

Juffrouw Bos keek hem eens aan en nu ze zijn teleurstelling zag, begreep ze opeens, dat hij een moeiltjken strijd doorstreden had. „Het spijt me erg voor je, vent, troostte ze, maar ik ben toch zoo blij, dat je niet stil bent meegegaan. Dat ik mijn jongen zoo kan vertrouwen.”

Dirk voelde zijn brommigheid ineens bezakken en keek in zijn moeders vriendelijke oogen. Maar toen sloeg hij de zijne neer. Vertrouwen? O, als Moe het eens wist, wat voor leelijke dingen hij al gedaan had. Dat woord vertrouwen deed hem nu bijna zeer.

„Mag ik niet?”

„Je weet wel, dat Pa het volstrekt niet wil hebben en Pa is er nu niet om te gaan kijken. Ga naar Marietje, die is op de sloot hier achter.”

„Als ik niet op de rivier mag, ga ik nergens. Wat heb je op die slootjes,” mopperde hij en juffrouw Bos kon hem niet bewegen te gaan. Den heelen middag bleef hij zitten kniezen. Marietje kwam, toen het begon te schemeren thuis. Haar wangen gloeiden van de buitenlucht en haar oogen schitterden van al het genieten. Opgewonden begon ze te vertellen.

„O, wat hebben we een schik gehad, Moe, we hebben wedstrijd gehouden en o, foei Moe, wat hebben we gelachen, die Karelkje, met zijn spillebeentjes. En Rob en Gerard en Daan hebben me getrokken, ze hebben ons

allemaal om de beurt getrokken, zoo hard Ineens viel ze zich-zelf in de rede: „waarom was jij er niet, Dirk? Jan heb ik ook niet gezien, Piet en Leendert wel.”

„'k Had geen zin,” mokte Dirk, want hij had nu eigenlijk spijt, dat hij zijn moeders raad niet had opgevolgd. Zelfs het prijsje, dat hij van zijn vader kreeg over zijn gehoorzaamheid bracht hem niet in een beter humeur.

VII.

Toen het donker werd, kwam er een boodschap van juffrouw Van Soest, of Jan soms bij Bos was gebleven na het schaatsenrijden, want hij was nog niet thuis. En toen de boodschapper nog maar een kwartiertje weg was, stond juffrouw Van Soest zelf in den winkel. Ze maakte zich zoo ongerust; of Dirk al thuis was, want Jan was met hem samengegaan. Juffrouw Bos ging zelf vertellen, wat ze van Dirk wist, Dirk kon het alles hooren, dat hij naar de rivier was gegaan en „Naar de rivier?” vroeg juffrouw Van Soest verschrikt. „En ik heb altijd gehoord, dat het daar gevaarlijk is, als je de plaatsen niet kent. 'k Had hem gisteren nog gezegd, dat hij alleen op slooten mocht. Ik heb zoo'n angst, hij is altijd zoo wild en mijn man is niet thuis.” Bos had zoo met haar te doen, dat hij vroeg, of zijn vrouw niet een poosje op den winkel kon letten, dan wilde hij naar de rivier gaan om Jan te zoeken. Marietje wist, dat alle andere jongens op het slootje waren geweest, maar ze stuurden toch maar eens bij de makkers; Jan was echter nergens.

Het werd donker buiten, 't was juist in het kortst van de dagen. „Wanneer zou Pa terug kunnen zijn, Moe?” vroeg Dirk na een poosje. Zijn stemming was ineens veranderd.

„'k Weet het niet, 't is zoo laat, je kunt niet veel meer zien,” zei juffrouw Bos. Na een kwartiertje vroeg Dirk al weer eens: „vindt u niet, dat Pa lang wegblijft?”

„Ze zullen hem niet gauw kunnen vinden in den avond. Die arme juffrouw Van Soest. Ik geloof, dat Jan haar veel verdriet doet. Ik ben ten minste maar blij, dat jij 't eerst bent komen vragen.”

„Ik nou ook, Moe,” zei Dirk zacht. Aldoor gingen zijn gedachten naar het ijs, waar Pa nu was, of hij Jan al gevonden had, of er nog meer menschen zoo laat aan het rijden waren. Hij schrikte als de winkeldeuropenging. Nee, Pa niet, zei hij telkens.

Hè, wat kwamen er veel menschen, Moe moest telkens naar voren. „Ik zal Marietje wel helpen de jongens naar bed brengen,” bood hij behulpzaam aan. Toen die vier kleine levenmakers van den vloer waren, werd het stil in de kamer, te stil. Marie en Dirk zaten er met zijn tweetjes, ze hadden geen zin in spelen of lezen. Dirk had alleen gedachten over Jan. Alweer het korte belletje van de winkeldeur.

„Nog al niet,” zei Marietje en Dirk schrikte er van. Zij was dus ook zoo ongerust. 't Was de knecht van Van Soest weer, om te vragen of Bos nog niet thuis was.

„'t Is buiten al pikdonker,” zei Marie, toen ze even naar de keuken geweest was. Toen werd het weer stil in de kamer. Moe kwam binnen. Haar gezicht stond zoo ernstig. „Die arme juffrouw Van Soest,” zei ze met een zucht en Dirk werd nog angstiger. Toen weer het winkelbelletje tingde, keken ze alle drie op. 't Was Bos en zonder dat ze iets er van tegen elkaar zeiden, sprongen

ze ook alle drie op en gingen hem te gemoet. „Is hij er?” vroeg Dirk het eerst.

„Is hij nog niet thuis gekomen?” klonk de wedervraag.

„Dus niet gevonden,” zei juffrouw Bos teleurgesteld.

„Het is zoo donker, dat je niets zien kunt op het ijs. De baan is heelemaal leeg en ik ben een eind den dijk opgegaan, maar heb niets gezien. 'k Heb ook af en toe geroepen, maar kreeg geen antwoord. Hè, 't was zoo akelig dat harde roepen het ijs over en geen antwoord.”

„Weet zijn moeder het al?” vroeg juffrouw Bos.

„Nog niet, ik dacht, dat hij misschien in dien tijd thuis was gekomen.” Juffrouw Bos ging zelf de boodschap over brengen, dat niets gevonden was. Haar man wilde gauw een stukje eten. „We moeten er weer op uit,” zei hij. De knecht van Van Soest zal ook wel meegaan en dan zal ik de politie waarschuwen om te laten zoeken. We moeten lantaarns meenemen.

Met angstig zwijgen keek Dirk het aan, hoe zijn vader zich klaar maakte. Hij sloeg zijn broekspijpen op, trok een dikke jas aan, nam de pakhuislantaarn met een nieuwe kaars er in mee en hing het dikke touw met den haak er aan, waar balen mee naar boven geheschen werden, over zijn schouder. Ze vroegen niet waarvoor dat touw dienen moest. 't Was te vreeselijk . . . Op straat keken ze hem nog na, tot hij uit het licht van de gaslantaarn verdwenen was. „O, Dirk,” zei Marietje, „ik ben zoo bang.” „Ik ook,” zei Dirk en ze gingen dicht naast elkaar bij de tafel zitten wachten, tot Moe kwam. Maar juffrouw Bos bleef nog al lang weg, ze had juffrouw Van Soest niet alleen willen laten in haar angst en de thuiskomst van Van Soest afgewacht.

Marietje begon te schreien, toen ze weer binnen kwam en Dirk zag zoo wit, alsof hij ziek was.

„'t Is vreeselijk,” zuchtte juffrouw Bos. „De menschen zijn heelemaal van streek. En geen wonder. Als ze hem maar vinden.”

„Als . . . ,” begon Dirk, maar hij kwam niet verder, zijn lippen trilden.

„Wat wou je vragen, Dirk?”

„O, Moe, als ze hem . . . eens niet vonden . . . , het is al zoo laat.”

„Dat zou verschrikkelijk wezen, we willen hopen . . . en bidden.”

Met zijn drieën baden ze, Marietje tegen haar moeder aangeleund. Dirk snikte het uit, hij kon het niet uithouden. O, als ze hem eens niet vonden voor den nacht . . .

Na een poosje zei juffrouw Bos, dat de kinderen een boterham moesten eten en naar bed gaan, maar Dirk smeekte: „o, Moe, mag ik opblijven tot Pa terug is, ik kan toch niet slapen.” Zijn moe verzette er zich niet tegen, ze begreep het wel. Marietje wilde ook liever niet, maar die was zoo moe, dat ze gauw bij de tafel in slaap viel. Juffrouw Bos legde haar voorzichtig boven op bed en toen bleven zij samen wachten, Dirk met zijn moeder. De winkeldeur ging niet meer, 't was over tien. Ook rondom werd het langzaam aan stiller. Bij de overburen deden ze de luiken al voor de winkelramen en gingen ze te bed. Telkens liep juffrouw Bos naar voren en keek op de stoep, of ze nog niets zag aankomen en zonder spreken ging Dirk iederen keer mee. De straat werd zoo leeg en stil, zoo had hij het er nog nooit gezien. De lantaarnopsteker kwam met zijn langen stok en deed lantaarns uit. Alleen op de hoeken liet hij er een branden. Zoo donker lag de straat daar nu. „Wat is de nacht toch naar,” dacht Dirk. „En nu is Pa met die mannen heelemaal buiten

de stad, op den eenzamen dijk, waar geen huizen staan. Als ze hem maar vinden...."

Nog altijd kwam Bos niet terug. Al minder menschen liepen er op straat, 't werd elf uur, half twaalf....

„Nou is het al nacht, hè Moe?" vroeg Dirk, toen ze weer samen aan de deur keken en de straat héélemaal leeg was.

„Ja, jongen, het is nacht," zei juffrouw Bos treurig.

Twaalf slagen klonken van den kerktoeren af de slapende stad over. Op den dag hoorde je de kerkklok bijna nooit en nu kon je de slagen duidelijk tellen.

Bij half één, daar kwam Bos aan, moe en bemodderd. De kaars in de lantaarn opgebrand. „Niets gevonden," zei hij somber. „We moeten het opgeven tot morgen, je kunt in het donker niets beginnen."

Ook hun winkel werd gesloten en ze gingen te bed. „Waar zou Jan nu zijn?" Die ijzige gedachte hield Dirk wakker. Hij zelf lag in een lekker bed met warme dekens, Moe en Pa dicht bij hem, thuis, en Jan....? Buiten, in den nacht. Telkens zag hij hem nog voor zich, zooals hij hem dien middag gezien had, toen hij hem stond na te kijken. Wat was hij vroolijk naar het ijs gestapt. En.... Dirk rilde onder zijn warme dekens, hoe weinig had het gescheeld, of hij was met Jan meegegaan. 't Was op het kantje af geweest, of hij had zich laten overhalen.

Den volgenden morgen heel vroeg, toen het nog donker was, stond Dirk op. In de kamer van zijn ouders hoorde hij ook beweging en toen het maar even begon te lichten, ging Bos er weer op uit om te zoeken.

„Als je je boterham op hebt, moet je maar eens gaan kijken, of er nog niets gevonden is," zei juffrouw Bos.

Dirk liep de straat in. Nee, niets te zien, de gewone

drukte van elken morgen, bakkerskarren, melkwagentjes, anders niet. Hij zou maar doorloopen, buiten de stad kon hij den dijk op kijken en dus veel beter zien. Langs het huis van Van Soest moest hij. Gisteren was hij er nog geweest, met Jan. Menschen op straat stonden stil om over het treurig geval te praten. „Ze hebben hem nog niet,” hoorde Dirk zeggen. Hij stapte haastig door, maar 't was, alsof het hem aldoor opnieuw in de ooren klonk: „ze hebben hem nog niet, nòg niet.”

Buiten de stad ook niets te zien. Kaal en leeg kronkelde de hooge dijk met de bochten van de rivier mee. Eenzaam lagen de bevroren akkers in het flauwe morgenlicht. De rivier was aan de kanten met ijs bedekt, in het midden stroomde als een beweeglijke streep tusschen het harde ijs het blanke water. Peinzend bleef Dirk staan. Daar had Jan dus gisteren gereden. O, dat water, dat gevaarlijke water. Verderop in een bocht was het ijs veel breeder, daar waren banen geveegd, maar geen vroolijke schaatsenrijders zwierden er heen en weer. Alles was verlaten. Hij kon bijna niet besluiten terug te keeren en zelf die vreeselijke tijding thuis te brengen: „ze hebben hem nog niet gevonden.”

Onwillekeurig liep hij nog een eind den dijk op, tot hij een paar bochten meer kon overzien. Daar heel in de verte bewoog iets zwarts op den leegen dijk, het leken wel menschen. Ze waren op de kruin van den dijk, niet onderaan bij het ijs om te zoeken, dus . . . Zouden ze gevonden hebben?

Zoo hard hij kon stapte Dirk voort. Ze kwamen nader, een heel troepje. Toen Dirk dichtbij was, zag hij 't eerst zijn vader, die vooruitliep. De anderen volgden op een afstand met een handkar. Hij schrikte er van zooals zijn vader er uit zag. Tot ver over de knieën nat, zijn jas

vol vuile sneeuw en modder. En zijn gezicht zoo somber, dat Dirk er akelig van werd.

„Vader?” vroeg hij bang.

„Verdronken,” was het eenige, dat Bos met heesche stem antwoordde. Dat woord viel op Dirk neer en meteen hoorde hij van verre het stooten van de wagenwielen op den hardbevroren weg. De mannen kwamen nader met hun vracht, twee politieagenten waren er bij.

„Ga jij maar alleen naar huis,” zei Bos nu, „ik moet het zijn ouders zeggen.” Meteen keerde Bos zich om en liep met groote zware stappen verder. Dirk had geen moed met hem mee te gaan en hij bleef dralen, omdat hij niet wist, wat hij doen moest. Eindelijk ging hij de mannen te gemoet. Hij begreep het alles. Over den wagen was een kleed gelegd, je kon zien, dat er iets onder lag. Dat was hij, Jan Dirk vroeg niets, maar voegde zich zwijgend bij den somberen stoet. „Wat moet jij hier doen, ga naar huis,” zei een van de agenten, die hem niet kende, maar Dirk keek hem smeekend aan en zei: „ik ken hem zoo goed.”

„'t Is zijn vriend,” fluisterde één van de mannen en toen lieten ze hem stil meelopen.

Hij vroeg nergens naar, aldoor moest hij naar den wagen kijken. De mannen praatten met elkaar. „Dat hij ook juist op de gevaarlijkste plaats geweest was,” zei een.

„Ja, daar is er voor twee jaar ook een verdronken,” vertelde een ander.

Daarna hadden ze het er over, dat het zoo'n toer was geweest hem er uit te krijgen.

Dirk hoorde het maar half, maar toch ijsde hij er van. Zijn gedachten waren aldoor bij hetgeen op den wagen lag. Daar, onder dat kleed. 't Was Jan, 't was Jan. Je kon zien, dat er een lichaam onder lag. Bovenaan bij

den handboom het hoofd. De wind blies een tip van het kleed om, een voet, met den schoen er afgeschoven, kwam er van onder. Een van de mannen dekte hem weer onder.

Dat was Jans voet, hij kende den schoen. Daar lag Jan. Heelemaal lag hij daar, zijn beenen, zijn lijf, zijn armen, het hoofd.... 't Was Jan, Jan van Soest, met wien hij gisteren samen naar het ijs had willen gaan. Nu waren ze ook dicht bij het ijs, vlak bij elkaar. Maar nu was Jan al dood.... verdronken, en hij liep nog goed en wel over den weg. Hier had Jan gisteren, één nacht geleden, ook nog geloopt.

Nu waren ze bij de stad. Menschen kwamen hen te gemoet en vroegen nieuwsgierig wat er was. Sommigen wisten het al. „Daar hebben ze hem,” hoorde Dirk.

In de straat reden ze met hem, hè wat hotste die kar akelig op de steenen. Bij elken harden stoot schokte het in Dirk, hij wou die kar wel tegenhouden. Alle bekende huizen kwamen ze voorbij, gisteren hadden ze die samen gezien. Hier bij dien winkel, waar kunstschaatsen voor het raam lagen, was hij omgekeerd en Jan doorgegaan. Dirk trilde er van, nu hij weer op datzelfde plekje kwam. Bijna, bijna was hij ook mee door gegaan. *Als* hij het gedaan had.... o wat zou dat vreeselijk geweest zijn! Hij had het niet gedaan, omdat het niet mocht, maar er was toch een oogenblikje geweest, dat hij het wilde doen. O, als hij eens niet die betere gedachte had gehad?

Dirk voelde het, Wie hem die betere gedachte had gegeven, en wat was hij nu dankbaar, dat hij geluisterd had.

Wat keken alle mensen. Ze staken de hoofden op, als zij kwamen met den wagen. De straat was zoo druk en vol, overal stonden mensen te praten. Kinderen

kwamen op een drafje aangelopen om te weten, wat er toch was. Sommigen praatten zoo levendig, alsof het een pretje gold en ze liepen met den wagen mee. Jongens van school kwamen ook, Piet Vermeulen en Gerard Jansen. Ze zagen Dirk en gingen bij hem. Een heel troepje stond hen op te wachten, al de jongens van de klas. Ze maakten geen drukte, keken niet nieuwsgierig, zooals anders, als er een oloopje was. Ze drongen ook niet ruw naar voren om den wagen te zien. Met verschrikte gezichten zagen ze het alles aan en schoven zacht tusschen de menschen door naar Dirk toe.

„Is hij daar?” vroeg Wim Blaake en Dirk knikte zwijgend van ja.

In het huis van Van Soest waren de gordijnen neergelaten. De mannen met den wagen hielden er voor stil. Van rondom drongen de menschen, heel veel opgeschoten jongens, om de stoep samen, ze wilden het zien. De deur werd al open gedaan. Jongens kropen brutaal tusschen de groote menschen door om dicht bij den wagen te staan.

„Nou halen ze hem er af,” zei er een, „maar ik kan niks zien.” Rob stond er vlak naast en snauwde hem toe: „houd je mond toch, vind je het zoo mooi?”

Zij, de jongens van school, waren achteraan gebleven, zij wilden niet dringen. „Ruimte menschen, op zij,” klonk hard de stem van een politieman tusschen het gedrang.

„Kom,” zei Dirk tot zijn kameraden, „laten wij liever weggaan.” En dadelijk gingen ze allemaal. Zonder iets te zeggen liepen ze verder, samen in één troepje, de Van Soesters en de club van Rob, allen makkers van Jan.

Toen Dirk thuiskwam, was Bos er nog niet, maar zijn moeder wist toch al, wat er gebeurd was. Ze had geschreid en toen Dirk haar betraande droeve oogen zag, barstte

hij ineens in snikken uit. Hij sloeg de armen om haar heen, alsof hij het niet meer kon uithouden, en drukte zich tegen haar aan.

„O, Moeder, lieve Moeder, hij is verdronken,” jammerde hij. „En ik was bijna ook verdronken.” Verschrikt keek juffrouw Bos op. „Jij?” vroeg ze verbaasd, maar Dirk gaf geen antwoord, hij snikte maar en kon niet tot bedaren komen.

Toen hij eindelijk een beetje kalmer werd, vroeg ze nog eens: „was jij ook bijna verdronken?” En toen begon Dirk, af en toe nog snikkend te vertellen, hoe het gisteren gegaan was en wat hij alles met zich zelf had overlegd. „En ik was nog wel zoo boos, omdat ik niet mocht.”

„De Heer heeft je bewaard,” zei juffrouw Bos getroffen. Ze schreide zelf ook en drukte haar jongen tegen zich aan.

„Ja Moeder,” stemde Dirk toe, „dat weet ik. En het zou zoo vreeselijk geweest zijn, als ik gestorven was. O, Moe, u weet het niet allemaal, maar het is zoo vreeselijk. Ik ben nog veel verder op den verkeerden weg dan toen, maar ik wil er af, ik wil er af. Als de Heer me alles maar wil vergeven, want het is zoo erg.”

„Zou ik het je niet willen vergeven?” vroeg zijn moeder zacht.

Dirk keek even op en zag zijn moeders oogen zoo vol liefde, dat hij haar ineens tegen zich aan drukte en haar kustte. „Ik durfde het u haast niet te vertellen, zoo vreeselijk is het, maar nou wil ik u alles zeggen.” En toen vertelde hij alles van school, van het voorzeggen, van de sommen, van het boek, alles zooals het gegaan was.

„Nee, dat had ik niet gedacht van je, maar . . . als we niet dicht bij den Heer blijven en Hem telkens om hulp vragen, doen we allen dingen, die we nooit van ons zelf verwacht hadden. Maar ik kan het je van harte vergeven,

we hebben er samen spijt van, Moeder en jij, hè? Maar weet je, hoe ik geloof, dat het zoover met je gekomen is? Je dacht aldoor: „als ik den prijs maar krijg,” en je dacht nooit meer: „wat zou de Heer willen, dat ik doe?” Je hadt liever den prijs dan den Heer.”

„O, Moe, ik wil nu toch zoo graag weer op den goeden weg. Als ik ook eens was verdronken. Dan had ik niet meer terug kunnen keeren.”

„De Heer wil je alles vergeven en je weer op dien weg brengen, want de Heer houdt nog meer van je dan Moe. Er staat in den bijbel: „al waren uwe zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw,” dus al zijn ze nog zoo leelijk, de Heere Jezus wil ze weer zuiver en rein maken.”

Dirk wou wel, dat hij naar den hemel kon gaan om daar den Heer om vergeving te vragen, zooals hij het Moe en Pa kon doen. Hij kon natuurlijk wel bidden en het zoo aan den Heer vragen, maar hij kreeg geen antwoord en dat had hij toch noodig. Hij moest weten, dat de Heer hem weer aannam. Maar toen dacht hij aan den tekst, dien Moe gezegd had. Die stond in den bijbel en in den bijbel stond, wat God zelf gesproken had. „Ze zullen wit worden als sneeuw,” zijn leelijke zonden. De Heer zei zelf: „ze zullen,” dus dat was zoo.

't Werd tijd voor school.

Dat was een zware gang voor Dirk. Alleen moest hij de straten door, waar hij elken dag met Jan had geloopt. Waar ze samen zooveel bepraat hadden. En wát hadden ze bepraat? O, had hij maar ronduit tegen hem gezegd, dat al het kwaad, dat ze deden, niet mocht, omdat de Heer het niet wilde hebben. Hij was laf geweest. Nu was hij met Jan meegegaan en als hij op den weg naar den

Heer toe was gebleven, misschien was Jan dan wel met hem meegegaan. Jan was geen goede vriend geweest voor hem, maar was hij een kameraad ten goede geweest voor Jan? En Moe had hem nog zoo gewaarschuwd.

Vóór school stond geen enkele jongen van de klas, ze waren allen in het lokaal en zaten stil in hun bank. De tweede bank van achteren af was één plaats open gebleven, de plaats van Jan, alsof die nog komen moest. Dirk zag al zoo bleek, maar hij werd nog witter; Meester Blijke stond stil tegen het raam geleund, en staarde in gedachten voor zich. Dirk merkte het, dat hij ook naar die leege plaats keek. Dirk durfde niet eens goeden dag te zeggen, zoo stil was het in het lokaal. Toen hij ging zitten, keek Meester Blijke hem aan en ineens zag Dirk tranen in zijn oogen. Hij lei de hand op Dirks schouder en zei: „hij was jouw vriend, is 't niet?”

Hij bleef tegen den raampost leunen, ook toen de les eigenlijk beginnen moest. 't Scheen wel, dat hij niet gewoon aan het werk kon gaan, alsof het vreeselijke niet gebeurd was. Telkens keek hij weer naar die leege plaats in de klas. Die plaats blééf open

„Het is een verschrikkelijke dag voor ons, voor jullie en voor mij ook,” zei hij. Hij wilde nog meer zeggen, maar Dirk barstte ineens in huilen uit. „Ik wil den prijs niet hebben, ik heb hem niet eerlijk verdiend, riep hij.”

Alle jongens zagen verbaasd op, Meester keek ook verwonderd over deze onverwachte bekentenis, maar het kon Dirk niet meer schelen. Hij wilde het zeggen, hij moest het bedrog, dat hem aldoor als een last gedrukt had, bekennen en herstellen. Al hoorden alle jongens het, dat hij een bedrieger was, het was wel vreeselijk, maar het kwaad moest uit zijn hart, het moest, het móést. Hij hield de handen voor de oogen en durfde niet op te zien. Toen

voelde hij een hand op zijn hoofd en Meester Blijle vroeg: „wat heb je dan gedaan?”

Dirk keek op, hij was blij, dat Meester dat vroeg, want hij wilde bekennen, niets achterhouden. En in de volle klas vertelde hij het alles. De jongens hoorden het en ze keken allen met medelijden naar Dirk. Ze begrepen niet, hoe hij dat durfde. „Ik geloof, dat je een vreeselijke waarschuwing hebt gehad,” zei Meester, „en we hebben allemaal een waarschuwing gehad.” Zijn lippen trilden en hij zag zoo wit, toen hij voor de klas kwam, dat Wim er naar van werd. En toen sprak hij verder over Jan, dat het zoo ontzettend was zóó om te komen. Dat het hun, die elken dag met hem samen waren geweest de vraag deed: „als ik het eens was geweest.” De jongens kregen tranen in de oogen en opeens begon Rob hard te snikken. Rob huilde nooit; „huilen vond hij flauw,” zei hij altijd, maar hij kon het niet langer uithouden.

„En ik heb hem pas zoo geslagen,” zei hij. „Daarom wou hij zeker niet meer op de sloot.”

Een groote verslagenheid kwam over de heele klas. Ieder voelde zich schuldig. En ieder dacht: „zou ik durven sterven?”

„Komt jongens,” zei Meester, „laten we bidden.”

Ze vouwden de handen en bogen diep eerbiedig het hoofd. Anders dachten ze onder het bidden wel eens aan andere dingen, maar nu baden ze allen, met Meester mee, om vergeving voor het kwaad, dat ze gedaan hadden, ook daarvoor, dat ze voor Jan niet waren geweest, wat ze voor hem hadden moeten zijn en om bewaring tegen de zonde, die zoo sterk is.

VIII.

De groote dag was gekomen, de dag, waarop de prijs uitgereikt zou worden. De jongens waren wel in spanning, maar toch niet opgewonden. Het was een half jaar geleden, dat het ontzettend ongeluk had plaats gehad, maar nu, op dezen gewichtigen dag, schenen ze er meer aan te denken dan anders, dat één makker miste uit de rij. Voor Dirk was het een moeilijke morgen. Wie den prijs ook kreeg, hij niet, dat was zeker. Hij begeerde hem ook niet, want hij had hem niet *eerlijk* verdiend. Maar . . . hij had hem kunnen verdienen. Het was zijn eigen schuld. De Heer had hem wel de gelegenheid gegeven, maar hij zelf had alles bedorven.

Eigenlijk hoorde hij er niet eens bij, hij was immers geen mededinger. Zijn kans was al lang verspeeld door eigen schuld. Moe en Pa zouden ook niet verlangend naar zijn thuiskomst uitzien, want ze wisten het wel. De ouders van de andere jongens waren natuurlijk allemaal nieuwsgierig, maar voor hem was het al beslist, een half jaar geleden.

De jongens waren op zijn Zondags, want Meester had van te voren gezegd, dat ze netjes moesten wezen, maar Dirk dacht: „ik had mijn daagsche pak wel aan kunnen doen, ik hoor er toch niet bij.”

Het was een heel ongewone morgen, 't leek wel feest. Het eerste uur mochten ze na de Bijbelsche geschiedenisles zingen en teekenen, want om half elf zou *de* mijnheer komen om zelf den prijs uit te reiken.

Wie zou het toch zijn? Die vraag hadden ze elkaar al menig keer gedaan en ook bij Meester hadden ze er al naar gevischt, maar ze waren niets te weten gekomen. En nu brandden ze van nieuwsgierigheid. Zou 't nog geen half elf zijn?

„Je horlogeketting is morgen versleten,” plaagde Meester Karelkje lachend, want twee keer in de vijf minuten moest hij kijken, hoe laat het toch was. Hij hield het al eens aan zijn oor, of het ook stilstond.

Daar ging de bel. Alle vingers in de hoogte. „Meester, mag ik open doen?”

„Nee, Meester, ik.”

„Toe ik.”

Ze pikten hem bijna met de vingers in 't gezicht, maar Meester zei heel kalmpjes: „ik zal zelf maar even open doen. 't Is zeker iemand om mij te spreken.” Even later klonken er stappen in de gang.

„Ze komen,” zei Rob en onmiddellijk zaten alle jongens kaarsrecht in postuur.

Ja, de deur ging open en

„Heden, mijnheer Van den Brand,” fluisterden de jongens. Ja, waarlijk hij was het. Ze kenden hem zoo goed, want hij kwam vaak op school, omdat hij lid was van het bestuur. Die lange breede mijnheer, met zulke vroolijke oogen.

„Ziezoo, jongens, nu kom ik nog eens luisteren, of jullie mooi lezen kunt en kijken, hoe netjes of jullie schrijft,” zei hij met een veelbeteekenend lachje. Meteen nam hij zoo in het voorbijaan Dirks schrift.

„Wel, wel, wat heb jij veel gedaan,” plaagde hij even en tuurde op het schrift. Niets dan een paar schrappen waren er te zien. Toen begon hij eerst op Dirk zelf te letten en merkte hoe treurig zijn gezicht stond, heel anders dan van de andere jongens, die hunkerden naar het groote oogenblik van den prijs. Hun oogen volgden verlangend elk van zijn bewegingen. „Karel kijk nog eens op je horloge,” zei Meester, „of het nog geen half elf is, want ziet u, mijnheer Van den Brand, dan gebeurt hier iets bijzonders, dan komt er een mijnheer om een prijs te brengen.”

De jongens lachten, Dirk probeerde ook mee te doen. „Die mijnheer bent u zeker,” zei Rob.

„Jij weet het, die mijnheer ben ik. 't Is nog één minuut voor half elf, mag ik al beginnen, Meester?”

„Vraagt u het maar aan de jongens.”

„Ja, ja,” riepen ze blij.

„Komaan dan maar. Ik heb van meester Bijle een lange lijst gekregen met heel veel cijfers en Meester zei, wie bovenaan stond, had de hoogste punten. En bovenaan stond . . . Wim Blaake.”

Een zucht ging door de klas en Wim wipte op van de bank. „O, ik . . . ?” zei hij verrukt en zijn oogen glinsterden.

„Ik heb ook van Meester gehoord, dat je erg je best hebt gedaan, dus dat jij den prijs hebt verdiend. Ik geef hem jou dus van harte. Als je vader het goed vindt, mag jij voor mijn kosten op de ambachtsschool. Dat wou je immers zoo graag?”

„Als 't u belieft, Mijnheer. Vader vindt het wel goed, dat weet ik zeker.”

„Nummer twee op de lijst,” ging mijnheer Van den Brand voort, „is Karel van Dongen.”

„Gunst, Karelkje,” fluisterden de jongens.

„Maar zie je, nu heb ik zoo stilletjes eens met je ouders gepraat en je vader vertelde me, dat jij voor dokter gingt studeeren. Omdat Wim naar de ambachtsschool gaat en niet naar de hogere burgerschool, kon ik wel twee kleine prijzen geven in plaats van een grooteren. Maar een dokter behoeft toch niet naar de ambachtsschool, en nu vond je vader het heel goed, dat ik den tweeden prijs aan een ander gaf, die niet zoo rijk is. Vind jij dat ook goed?”

„Ja, best Mijnheer,” zei Karelkje gul.

„Dat vind ik royaal van je. Maar verdiend heb je toch wat, want je hebt hard gewerkt. En nu moet je maar

eens op een Woensdagmiddag bij me komen om me te vertellen wat voor cadeautje je graag hebben wilt."

Kareltje was in de wolken, dat hij toch iets kreeg en de anderen vonden het zóó mooi van Mijnheer bedacht.

Maar nu de tweede prijs?

Dirk kon wel schreien. Aldoor beet hij zich op de lippen om zijn tranen maar meester te blijven. 't Ging alles hem voorbij, twee prijzen en hij niets. Het kon niet anders, nu hij 't eenmaal zelf bedorven had met zijn bedrog, maar het was toch zoo vreeselijk. Geen gasdirecteur worden, niet naar de hogere burgerschool, van alle wenschen werd niets vervuld. Hij merkte, dat meester Bijle naar hem keek en toen Meester langs hem ging, streek hij hem zoo even over zijn haar. O, 't deed Dirk zoo goed, Meester wist het alles en hij was altijd zoo aardig voor hem.

„Maar nu moet ik nog een jongen hebben. Wie moet nu volgen?" vroeg Mijnheer. Hij had geen antwoord verwacht, maar een paar zeiden: „Rob." „Ja, Rob."

„Houd je stil," bromde Rob, maar zijn hart bonsde van hoop. Met zijn open blauwe oogen keek hij verlangend op.

„Dat heb ik ook gedacht," zei Mijnheer en Meester vond het ook goed. Dus Rob . . ."

Rob sprong de bank uit en gaf Mijnheer een stevige hand. „Dank u wel, Mijnheer," zei hij zoo van ganscher harte.

Wim had spijt, dat hij het ook niet zoo gedaan had. Die Rob wist toch altijd zoo goed, hoe 't moest.

„Ziezoo, dus nou krijg ik twee jongens op de ambachts-school, zoo rijk ben ik nog nooit geweest, want ik heb geen kinderen. En als ik nu die school zie uitgaan en jullie loopt tusschen de anderen, dan denk ik: „daar gaan mijn twee jongens, een timmerman en een smid. En dan vraag ik, of ik daar ook eens mag komen kijken, wat

jullie maakt en of je net zoo goed je best doet als hier."

„Dat zullen we, Mijnheer," beloofde Wim.

De heele klas was gelukkig. Wat was het mooi uitgekomen, allen vonden ze het goed, want de overigen wilden weer iets anders worden, of hadden heelemaal niet op den prijs gerekend. Alleen Dirk . . . die arme Dirk, 't was toch erg sneu voor hem. Rob keek hem zoo medelijdend aan. Dirk had toch altijd hogere punten dan hij, ook toen alles eerlijk was gegaan.

„Dus nu heb ik mijn belofte vervuld en ik reken op jullie, als echte, flinke werkers, hoor. Maar . . . ja, nou heb ik nog wat op het hart. Ik heb mijn belofte wel vervuld, maar . . . ik heb mijn zin niet gekregen, want zie je, ik had tegen meester Btje gezegd, dat ik een jongen op de hogere burgerschool wilde laten gaan en daar is nu niets van gekomen."

Dirk beet zijn lippen aan bloed en keek niet op.

„Den eigenlijken prijs heb ik dus nog niet gegeven. En nu heb ik gehoord, dat Dirk Bos zoo vreeselijk graag gasdirecteur wil worden. En nu wil ik jou dien prijs geven, Dirk."

Dirk kon het bijna niet uithouden. Even trilde het in hem van onverwacht geluk, maar . . . nee, het kon immers niet. Zou Meester het dan niet gezegd hebben, dat hij niet meer mee deed? Zou Mijnheer er dan niets van weten? Den prijs aannemen mocht hij niet, hij had hem immers niet verdiend. Even, alsof hij hulp zocht in zijn nood sloeg hij de oogen naar Meester Btje op. Die knikte hem bemoedigend toe.

Dirk begreep het niet. Verlegen keek hij voor zich. Zeggen moest hij het, maar hij kon de woorden er haast niet uitkrijgen. Eindelijk, heel heesch, en zacht zei hij:

„ik mag hem niet hebben, ik heb hem niet verdiend.”

Mijnheer Van den Brand kwam dicht bij hem staan en lei zijn groote hand op Dirks schouder. „Dat weet ik wel,” sprak hij ernstig. „Meester heeft mij alles verteld en toch wil ik jou den prijs geven. En ik geloof ook wel, dat de andere jongens hem jou gunnen, is het niet jongens?”

„Ja, Mijnheer.”

„Natuurlijk,” klonken de antwoorden.

„Jij dacht, dat het toen na dat vreeselijk ongeluk van je makker voor jou al beslist was van den prijs. Maar als ik mij niet vergis, is er toen voor jou heel iets anders beslist, iets, dat altijd, voor eeuwig blijft bestaan. Jij bent op dien dag een nieuw leven begonnen. Nu kon je voor den prijs niet meer werken, maar je hebt toch je best gedaan. Je hebt niet gedacht, „o, nu komt het er niet meer op aan,” maar je hebt je best gedaan als nooit te voren. Je werkte niet meer om den prijs te krijgen, maar omdat de Heer het van je wilde.

En daarom wou ik je toch zoo graag voorthelpen. Wil je den prijs nu van mij aannemen, geef me dan eens flink de hand.”

Hij stak hem zijn forsche hand open toe, maar Dirk barstte in snikken uit. Nu kon hij zijn tranen geen baas meer blijven. Mijnheer klopte hem op den schouder en zei: „een enkelen keer mag een jongen ook wel eens huilen, hoor vent. Dat heb ik zelf ook wel eens gedaan en ik heb er nooit spijt van gehad.”

Nog nooit was Dirk zoo gauw thuis, als dien morgen. Hij stormde de school uit. „Moeder, Moeder, ik heb den prijs niet verdiend en 'k heb hem toch gekregen,” juichte hij.

Bos en zijn vrouw stonden stom van verbazing. „Ja,”

heusch, ik heb hem," jubelde hij nog eens. Maar toen moest hij vertellen, hoe dat gegaan was.

„Dat is wel bijzonder," zei Bos. „De Heer heeft hem je toch gegeven."

„Ja, Pa," zei Dirk, „de Heer heeft het zoo gemaakt, want anders had het nooit gekund."

„En 't is voor ons ook een prijs," viel juffrouw Bos overgelukkig in, „want nu kun je gasdirecteur worden."

